



รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง  
กรณีศึกษา ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

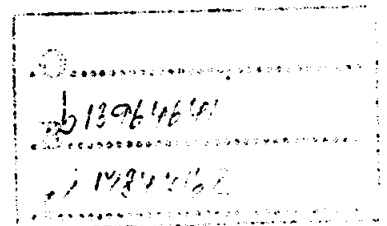
Development of Community's Enterprise Management according to  
self-sufficiency economy : A Case Study Of Donchang Subdistrict,  
Amploe Mueang ,Khonkaen Province.

คณะผู้วิจัย

จินตนา สมสวัสดิ์

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์

สุกานดา ฟองย้อย



โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ประเภทอุดหนุนทั่วไป  
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

### กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และสำเร็จด้วยดี และผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาวिकासกิจชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มรายได้ ช่วยเหลือประชาชนในชุมชนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจาก นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง ประธานกลุ่มอาชีพ และผู้นำชุมชนของตำบลคอนช้าง ที่ให้ความร่วมมือในการจัดเวทีระดมสมอง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาวिकासกิจชุมชน อย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้การพัฒนาวिकासกิจชุมชนยั่งยืนต่อไป

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่น และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ได้ให้ความร่วมมือ และความอนุเคราะห์ จะทำให้โครงการวิจัยนี้บรรลุผลสำเร็จทุกประการ

คณะผู้วิจัย  
มิถุนายน 2555

## คำนำ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน และพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินทรัพย์ ที่เป็นทุนทางสังคมของชุมชน ให้เป็นสินค้าและบริการของชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อช่วยให้ประชาชนในชุมชนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ต่อไป

คณะผู้วิจัยหวังว่า ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อย่างยั่งยืนต่อไป

คณะผู้วิจัย  
มิถุนายน 2555

ชื่อโครงการ : การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา : ตำบล

ดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัย : จินตนา สมสวัสดิ์ หัวหน้าโครงการ ,อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ สุกานดา พงษ์ย้อย ผู้ร่วมโครงการ

### บทคัดย่อ

การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง และแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจโดยวิธีการสัมภาษณ์ จำนวน 48 ตัวอย่างประกอบด้วย ประธานกรรมการ และเลขานุการกลุ่ม 20 ตัวอย่าง สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนจำนวนร้อยละ 5 ของแต่ละวิสาหกิจชุมชน รวม 14 คน และประชาชนในพื้นที่ที่ไม่เป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน จำนวนร้อยละ 5 ของประชากรกลุ่มสมาชิกจำนวน 14 คน การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยส่วนแรก การประเมินศักยภาพ ด้วยแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ส่วนที่สอง วิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง และส่วนสุดท้าย วิเคราะห์ Matrix TOWS เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พบว่า ปัจจุบันตำบลดอนช้างมีกลุ่มอาชีพที่ขึ้นทะเบียน จำนวน 10 กลุ่มอาชีพ ผลการประเมินศักยภาพของกลุ่มอาชีพมีเพียงกลุ่มอาชีพทอเสื่ออก ที่มีศักยภาพ ระดับปานกลาง ส่วนอีก 9 กลุ่มอาชีพมีศักยภาพ ระดับต้องปรับปรุง ซึ่งมีบางส่วนหยุดการดำเนินกิจกรรม ส่วนผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง พบว่า การบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ และองค์กรวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด 7 ตัวแปร คือ การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก การเพิ่มรายได้ ชุมชนได้รับผลประโยชน์ การจัดกิจกรรมขึ้นในวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิก/ประชาชน การรู้จักองค์กรวิสาหกิจชุมชนของประชาชนในชุมชน และความพอใจในองค์กรวิสาหกิจชุมชน พบว่ามี 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก/ประชาชน ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิก/ประชาชน มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในทิศทางเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ SWOT พบว่าตำบลดอนช้าง มีจุดแข็ง คือมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้แก่โบราณสถานกู่แก้ว และบึงแก่น้ำค้อน ประกอบกับชาวบ้านในตำบลดอนช้างยังมีวิถีชีวิตแบบชนบทดั้งเดิม จุดอ่อนคือแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนา และขาดการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ ซึ่งโอกาสในการพัฒนาคือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมสูง และตำบลดอนช้างมีพื้นที่ติดอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และมีอุปสรรคคือแหล่งท่องเที่ยวบางส่วนอยู่ในเขตโบราณสถาน ซึ่งจากการระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดย 1) ให้มีการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท 2) ให้มีถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เยาวชน 3) อบรมให้ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก และ และความรู้ด้านบริหารธุรกิจให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ4) พัฒนาผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มอาชีพเพื่อส่งเสริมให้มีระเบียบกลุ่มอาชีพและการจัดโครงสร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพมีความยั่งยืนต่อไป

**Research title :** Development of Community's Enterprise Management according to self-sufficiency economy : A Case Study of Donchang Subdistrict, Amploe Mueang, Khonkaen Province.

**Researcher :** Chintana Somsward, head of the project , Anurak Thongsokhowong, Suganda fongyoy, Co-researcher.

---

#### ABSTRACT

This work is a study of the utilization of Sufficient Economy Principle in making Community enterprise (CE) grows sustainably. The aim is to study on the potential of community enterprise and CE's managerial development in order to support the ecological tourism. The data collected by interviewing 48 samples, which compose of 20 chairmen and secretaries of the CE , 14 members (5 percent) of the CE , and 14 (5 percent) of local people who were not members of the CE.

The research has 3 sections; firstly is CE potential evaluation, secondly is the Hierarchical Regression to find the relation between factors and CE's potential, and lastly is the SWOT Analysis. The first section we found that Don-Chang district has 10 occupation groups, the most of occupation groups are the low potential enterprises except the Reed Matt Weaving group which is the moderate potential enterprise. The second section we use the model with 3 main factors (Management factor, Learning factor and CE Organization factor) which has 7 variables, there are 1) increasing in members' skill, 2) increasing in income, 3) the community's benefit, 4) CE's activity, 5) the participations of members/people in CE, 6) acknowledgment of people in community about CE and 7) the members' pleasures in CE organization, from the relation testing we found that "the participations of members/people" is the only variable which has the significant relation to CE's potential. The third section, from the SWOT analysis of Don-Chang district we found that the strength is the existing of ecotourism such as Koo-Keaw historic site and Kang Nam Ton swamp which the people in community still have the traditional way of life, the weakness is the lacking of occupational supporting for the population in community, the opportunity is the promoting in ecotourism (Koo-Keaw historic site and Kang Nam Ton swamp) to be the attractive place of Khon Kaen province which Don-Chang subdistrict is also close to Meung district, the treat is that some part of ecotourism is in the historical area. From the brainstorming it was agreed that the following are needed : [1] the establishment of homestay tourism [2] The transfer of local knowledge to youth [3] Knowledge development in the field of business management and product development 4) training for leaders and committee of occupation group in the field of organization management and restructuring for sustainable of the CEs.

## สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
คำนำ	ii
บทคัดย่อภาษาไทย	iii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	iv
สารบัญ	vi
สารบัญตาราง	xi
สารบัญภาพ	x
<b>บทที่ 1 บทนำ</b>	<b>1-1</b>
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	1-2
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	1-3
1.4 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง	1-3
1.4.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	1-3
1.4.2 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	1-4
1.4.3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน	1-5
1.4.4 วิสาหกิจชุมชน	1-9
1.4.5 หลักการสำคัญของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม	1-10
1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย	1-13
1.6.1 การรวบรวมข้อมูล	1-13
1.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	1-13
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	1-15
1.8 นิยามศัพท์	1-15
<b>บทที่ 2 วิธีการดำเนินการวิจัย</b>	<b>2-1</b>
2.1 การรวบรวมข้อมูล	2-1
2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	
2.2.1 การประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน	2-2
2.2.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น	2-3
2.2.3 วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน	2-6
แบบมีส่วนร่วม	
2.2.4 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิง	2-6
อนุรักษ์	
<b>บทที่ 3 สภาพทั่วไป</b>	<b>3-1</b>
3.1 ประวัติความเป็นมา	3-1
3.2 สภาพภูมิประเทศ	3-1

3.3	โครงสร้างการใช้ที่ดินในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง	3-5
3.6	แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3-6
<b>บทที่ 4</b>	<b>ผลการศึกษา</b>	<b>4-1</b>
4.1	ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพ	4-1
4.2	ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง	4-12
4.3	แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	4-14
4.3.1	ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ของชุมชน	4-15
4.3.2	แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลคอนช้าง	4-17
<b>บทที่ 5</b>	<b>สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ</b>	<b>5-1</b>
5.1	ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน	5-1
5.2	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน	5-1
5.3	แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	5-4
5.4	ข้อเสนอแนะ	5-4
5.4.1	ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้	5-4
5.4.2	ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	5-5
<b>บรรณานุกรม</b>		<b>6-1</b>
<b>ภาคผนวก</b>		
	ภาคผนวก ก แบบประเมินศักยภาพของกลุ่มอาชีพ	
	ภาคผนวก ข ประวัติและสัดส่วนนักวิจัย	

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ทะเบียนกลุ่มอาชีพ ประจำปี พ.ศ. 2553 องค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	2-2
4-1	แบบสรุปผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน	4-7
4-2	แบบสรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของวิสาหกิจชุมชน	4-9
4-3	ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)	4-14
4-4	เมตริก TOWS จากการวิเคราะห์ SWOT	4-16
4-5	แผน/โครงการการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4-17



### 1.1 ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวไปในที่เป็นแหล่งธรรมชาติ โบราณสถาน ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพื่อชื่นชมและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยมีภูมิประเทศที่สวยงามเอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั่วทุกภาค สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลกให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้มาก ซึ่งในปี 2552 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าถึง 715,985 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 7.9 ของ GDP [กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553:ออนไลน์] และในทศวรรษที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กองทุนชุมชน การพัฒนาอาชีพและฝีมือแรงงาน หัตถกรรมพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัยจากสารพิษ เป็นต้น การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะนำไปสู่การสร้างดุลยภาพระหว่างการผลิตในภาคเกษตรกรรมกับการประกอบอาชีพเสริมของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชน โดยการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มกันประกอบการในแนวทาง “วิสาหกิจชุมชน” มีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการการผลิต การแปรรูป และการตลาด ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจะสร้างเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดระบบสวัสดิการและความมั่นคงในการดำเนินชีวิตให้กับครอบครัวและชุมชน

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 10 ได้กำหนดให้จัดทำ “ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” โดยมีเป้าหมายที่วางไว้ว่าต้องอยู่ในระดับเกิน 70% ขึ้นไป ด้วยการวัดจาก 6 องค์ประกอบ คือ การมีสุขภาพ ครอบครัวยุติธรรม ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่สมดุล และสังคมประชาธิปไตยในสังคมไทย พบว่าดัชนีความอยู่เย็นอยู่ที่ระดับร้อยละ 64.6 ในปี 2550 และ 65.4% ในปี 2551 [สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม, 2553:ออนไลน์] แต่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านชุมชนเข้มแข็ง ทั้งนี้ชุมชนยังพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้น้อย โดยระดับความเข้มแข็งของชุมชนยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้คือ การส่งเสริมให้มีวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนนี้จัดเป็นการประกอบการทางสังคม (Social Enterprise) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนมากกว่าผลกำไร และให้ความสำคัญกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เมื่อได้ผลตอบแทนจากการลงทุนก็จะนำผลตอบแทนนั้นมาลงทุนเพื่อประโยชน์ของ สังคมหรือชุมชนต่อไป วิสาหกิจชุมชนนั้นจะเป็นการประกอบการโดยชุมชน ซึ่งมีการดำเนินงานโดยหลักการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ทุนที่มีอยู่ของชุมชนทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นรูปธรรมของเศรษฐกิจพอเพียง และชุมชนเข้มแข็ง โดยชุมชนจะเข้มแข็งต่อเมื่อมีการรวมตัวกันและมีกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง (ประเวศ วะสี, 2546) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้มีบทบัญญัติในส่วนที่ 7 นวนโยบายด้าน

เศรษฐกิจ มาตรา 83 และ 84 ที่ทำให้รัฐจะต้องมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริม สนับสนุน การรวมกลุ่มประกอบอาชีพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิสาหกิจชุมชน โดยรัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ค้ำครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทยเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ต่อไป

ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนที่มีทรัพยากร ทางธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสภาพทัศนียภาพอันสวยงามกอบกู้กับความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหารที่มีอยู่อย่างมากมาย นอกจากนี้สภาพการใช้ชีวิตของชุมชนยังคงใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ประชากร มีจำนวนประชากร 1,022 ครัวเรือน รวม 5,343 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช และทำหัตถกรรม ซึ่งตำบลคอนช้างมีอาณาเขตติดกับอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นทำให้การเดินทางเข้าสู่ตำบลคอนช้างมีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก และใช้เวลาเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเพียงแค่ 10 กิโลเมตร นอกจากนั้นตำบลคอนช้างยังมีแหล่งโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งควรที่จะมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด คือปราสาทหินกู่แก้ว และหลักศิลาจารึกกู่แก้ว ปราสาทหินกู่แก้วเป็นโบราณสถานสร้างจากศิลาแดง ถือเป็นศาสนสถานแบบเขมรขนาดเล็กสร้างขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ใน พุทธศาสนานิกายมหายาน ประกอบด้วย "บรรณาลัย"(ห้องสมุด) และองค์ปราสาทประธาน ภายในกำแพง กว้าง ส่วนนอกกำแพงด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มี "บาราย"(สระน้ำ)ก่อด้วยศิลาแดง ระหว่างการ บูรณะพบศิลาจารึกสลักเป็นภาษาสันสกฤตกล่าวถึงพระประสงค์ ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในการสร้าง ศาสนสถานเพื่อเป็นทั้งที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และรักษาโรคภัยไข้เจ็บ แก่ประชาชนด้วยเรียก ว่า"อโรคยาศาล" นอกจากนั้นยังพบรูปสลัก หินทราย พระโพธิสัตว์ พระนารายณ์ทรงครุฑ และพรหมทรง กระจับอ ในปี พ.ศ.2529-2530 กรมศิลปกรทำการขุดแต่งบูรณะกู่แก้ว ได้พบโบราณวัตถุมากมาย ได้แก่ ศิลาจารึก รูปพระโพธิสัตว์วัชรสัตว์วัชรสัตว์ พระโพธิสัตว์วัชรปาณีทรงครุฑรูปเทพบนหลังสัตว์ เป็นศิลปะสมัยขอมของเขมร

จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อให้สามารถสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน และให้ชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

## 1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

### 1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1) พื้นที่เป้าหมายของชุดโครงการวิจัย การพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนมีขอบเขตในชุมชนที่มีทรัพยากร ทางธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2) พื้นที่เป้าหมายของชุดโครงการ การพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ในปีงบประมาณ 2553 ได้เลือกชุมชน ตำบลคอนซ้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

### 1.4 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

#### 1.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

สาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

- (1) ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ “ทฤษฎีใหม่” มีหลักสำคัญให้เกษตรกรมีความพอเพียง โดยเลี้ยงตัวได้ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น หมายความว่า เน้นให้เกษตรกรมีอาหารเพียงพอแก่การบริโภคตลอดปี มีสิ่งแวดล้อมดี สุขภาพอนามัยดี มีรายได้พอซื้อเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตเพียงพอ เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ควรมีความพึงพอใจในชีวิตและความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน มีความสามัคคีในชุมชน (อำพล เสนาณรงค์, 2539, น. 2) ซึ่งหลักสำคัญให้เกษตรกรมีความพอเพียงเลี้ยงตัวได้นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น สระน้ำในไร่นาว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตของราษฎร จึงทรงคิดวิธีการกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร และวิธีการใช้น้ำกับดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยพระราชทานแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งการทำเกษตรตามแนวคิดทฤษฎีใหม่นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, น.ป.ป., น.1-2) คือ

ขั้นตอนแรก เริ่มต้นด้วยการช่วยราษฎรให้มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างพอเพียง เกษิตให้เห็นว่าน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ยประมาณ 10 ถึง 15 ไร่ ให้มีการขุดสระน้ำประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ที่มีความลึก 4 เมตร เพื่อจุน้ำประมาณ 19,000 ลูกบาศก์เมตร เพื่อใช้ในการเกษตร พื้นที่ที่เหลือแบ่งออกเป็นนาข้าว 5 ไร่ พืชไร่ พืชสวน 5 ไร่ ที่อยู่อาศัยและอื่นๆ 2 ไร่ หากดำเนินการตามทฤษฎีใหม่เกษตรกรจะเพียงพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน กล่าวคือ สามารถผลิตข้าวพอกินตลอดปี มีการทำพืชไร่ หรือไม้ผล ซึ่งขั้นตอนนี้เกษตรกรจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น หน่วยราชการ มูลนิธิ และหน่วยงานเอกชน เพราะการลงทุนค่อนข้างสูง ทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งหากนำมาปฏิบัติให้ถูกต้องแล้ว จะประสบความสำเร็จ ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรรายย่อยจะดีขึ้น หรือได้รับการพัฒนามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม

ขั้นตอนที่สอง เมื่อเกษตรกรรายย่อยได้พัฒนาถึงขั้นยังชีพ และหลุดพ้นจากการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดเฉพาะครอบครัวไปวันหนึ่งๆ แล้ว เกษตรกรจะอยู่ในสภาพที่จะพัฒนาขั้นที่สูงขึ้นได้อีกต่อไป โดยการรวมพลังของเกษตรกรในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ร่วมแรงในด้านต่างๆ ต่อไปนี้คือ

1. การผลิต (พันธุ์พืช เครื่องมือ เครื่องจักร วัสดุ ฯลฯ)
2. การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต ฯลฯ)
3. การเป็นอยู่ (กะป็น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ)
4. สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้ ฯลฯ)
5. การศึกษา
6. สังคมและศาสนา

การรวมกลุ่มในด้านต่างๆ นั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการต่อสู้แข่งขันหรือร่วมมือกับโลกภายนอก และสิ่งเหล่านี้แต่ละครัวเรือนไม่สามารถทำได้ตามลำพังต้องอาศัยการรวมกลุ่มเป็นสำคัญ การรวมกลุ่มนี้ไม่ใช่เรื่องที่เกษตรกรรายย่อยผู้ยากจนและมีการศึกษาน้อยจะทำได้โดยง่ายถึงแม้จะเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นแต่เกษตรกรขาดความรู้และหลักในการบริหารและการจัดการองค์กรต้องอาศัย "ความร่วมมือของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน" เข้ามามีบทบาทในการช่วยจัดองค์กรทางสังคมให้กับชุมชนหลังจากที่ครัวเรือนได้พัฒนาถึงขั้นที่เลี้ยงดูตนเองได้แล้ว

ขั้นตอนที่สาม เมื่อครัวเรือนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่เหนือระดับการยังชีพและมีการรวมตัวเป็นปึกแผ่นเพื่อดูแลตนเองในรูปของสหกรณ์แล้ว ทฤษฎีขั้นตอนที่สามที่จะทำให้มาตรฐานการครองชีพของเกษตรกรสูงขึ้นไปอีกนั่นก็คือ การให้กลุ่มสหกรณ์เหล่านี้ติดต่อกับภาคเอกชน (ธนาคารและบริษัท) ในเชิงธุรกิจ และในด้านการพัฒนาองค์กร โดยที่ทั้งฝ่ายเกษตรกรเองและภาคเอกชนต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ เกษตรกรขายข้าวในราคาสูงโดยไม่ถูกกดราคา ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ และธนาคารกับบริษัทสามารถกระจายให้แก่บุคลากรได้ทั่วประเทศ ซึ่งทรงชี้ให้ภาคเอกชน (ธนาคารและบริษัท) เห็นถึงแนวทางในการทำกิจกรรมเชิงธุรกิจกับเอกชนรายย่อยได้อย่างมีประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย และเป็นการช่วยประเทศชาติพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทางอ้อม

#### 1.4.2 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

จากเอกสารวิชาการองค์ความรู้ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจแบบพอเพียง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (จิระ กาญจนภักดิ์ และพนอจิต เหล่าพูลสุข, 2541) ได้นำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยวิธีการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านเงินทุน การผลิต การตลาด และการบริหารจัดการไว้ดังนี้

#### ด้านเงินทุน

ทุนในที่นี้ หมายถึง คน ภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถ เทคโนโลยี ปัจจัยการผลิต พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่ดิน อาคาร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือประกอบอาชีพ และสำหรับการพัฒนาเงินทุน มีวิธีการพัฒนาเงินทุนด้วยการจัดทำข้อมูลแหล่งเงินทุนที่จะสนับสนุนทุนแก่กลุ่มได้ การระดมเงินออมของประชาชน โดยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ รมรงค์การเพิ่มเงินออมแก่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ สนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มกิจกรรมและชุมชนเพื่อพัฒนาอาชีพ หรือการขยายกิจการเชิงธุรกิจ เพิ่มทุนประสิทธิภาพการบริหาร/จัดการ แก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการระดมและพัฒนาเงินทุน จัดทำหนังสือคู่มือแนวทางหลักสูตรเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเงินทุน และจัดตั้งชมรมกลุ่มออมทรัพย์ทุกระดับ

ในระดับครอบครัวจะสามารถสร้างทุนให้เกิดขึ้นได้ด้วยการประหยัด การออม การประกอบอาชีพ การลดรายจ่าย ใช้ประโยชน์ของเงินทุนให้คุ้มค่า และการกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

#### ด้านการผลิต

การผลิต หมายถึง การสร้างสินค้าและบริการต่าง ๆ โดยใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อนำสนองความต้องการของผู้บริโภค

สำหรับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการผลิต เป็นการผลิตได้ ครบวงจรตั้งแต่วัตถุดิบ การแปรรูปและการบริโภค เพื่อให้ปรับตัวเข้ากับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันได้ มีรายได้จากการขายผลผลิต ผลิตให้ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด ใช้ทุนน้อย ผลิตได้มาก มีคุณภาพ และนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิต

การพัฒนาการผลิต มีวิธีการดังนี้

1. ปรับปรุงคุณภาพและเพิ่มปริมาณการผลิตให้ได้ตรงตามความต้องการของตลาด
2. พัฒนารูปแบบและบรรจุภัณฑ์ตามเทคโนโลยีที่เหมาะสม
3. สนับสนุนให้นำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้ในการผลิต
4. จัดทำเอกสารข้อมูลเผยแพร่ด้านแหล่งทุน การพัฒนาอาชีพ เผยแพร่ให้

ผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพ

5. สนับสนุนข่าวสารการผลิตและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ในการบริหารการผลิต เป็นการวางแผนการจัดระเบียบองค์การและควบคุมกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพและการจัดการระบบการผลิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการผลิต ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยการผลิต การแปรสภาพผลผลิตที่มีคุณภาพ และติดตามควบคุมให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในการผลิตยังจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรฐานให้เป็นไปตามข้อกำหนดคุณลักษณะที่องค์การต่าง ๆ ได้กำหนดไว้ นอกจากเป็นการรับรองคุณภาพและมาตรฐานแล้ว ยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือได้อีก เช่น ออ. มอก. มผช. เป็นต้น

### ด้านการตลาด

ในการพัฒนาการตลาด อันดับแรก ได้แก่การศึกษาตลาดด้วยการค้นหาความต้องการและความพอใจของผู้บริโภค จัดเตรียมข้อมูลเพื่อการผลิตให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งด้านรูปแบบ การบรรจุภัณฑ์ คุณภาพ ประโยชน์ ความนิยม ราคา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มา เพื่อช่วยในการตัดสินใจผลิต และลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในการลงทุน สำหรับแหล่งข้อมูลการตลาดอาจได้จากข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น รายงาน วารสาร สถิติ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน และข้อมูลที่ต้องเก็บรวบรวมขึ้นใหม่ เช่น วิธีการสังเกต ทำการทดลอง วิธีสำรวจ การประมาณการจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย และการทดสอบการขาย และเมื่อมีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จะทำให้สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งเป็นการผสมผสานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ราคา ระบบการจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดให้เข้ากันได้ ในอัตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อจะได้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการได้

### ด้านการบริหารจัดการ

ในการพัฒนาการบริหารจัดการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้ถูกต้องทิศทาง ตรงกับความ ต้องการของผู้บริโภค สามารถดำเนินกิจการได้ด้วยตนเอง และสำหรับแนวทาง ในการพัฒนา ผู้บริหารและการจัดการ มีวิธีการดังนี้

1. การฝึกอบรม สัมมนา ประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบการและการบริหาร ศึกษาดูงาน การบริหารทุน การผลิต การตลาด แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพประเภทเดียวกัน สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และประสานให้เอกชนมีบทบาทพัฒนาผู้ประกอบการ นอกจากนั้น ผู้บริหาร ผู้จัดการ และคณะกรรมการควรต้องรู้เรื่องการบริหารจัดการให้สามารถบริหารจัดการเป็น และมีประสิทธิภาพ ใหู้จักแหล่งเงินทุนและการบริหารทุน ใหู้จักพึ่งตนเอง สามารถผลิตให้มีคุณภาพ ใหู้จักแหล่งเงินทุนทั้งภายในและภายนอก

#### 2. การสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง

องค์กรที่เข้มแข็งเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ มีความสามัคคี มีความเป็นผู้นำ พึ่งตนเอง รู้จักหน้าที่ มองการณ์ไกล และมีระเบียบวินัย มีการพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้มีคุณภาพ สามารถบริหารจัดการได้

#### 3. การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยการพัฒนาคณะ กรรมการบริหารกลุ่มให้บริหารกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตและการตลาด ส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครือข่ายตามพื้นที่ ตามกิจกรรม และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกลุ่ม

#### 5. การจัดหาและบริหารวัสดุ

ในการจัดหาและบริหารวัสดุ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้จักเลือกและจัดหาวัสดุ มีทักษะ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้งานและการบำรุงรักษา และสามารถทำได้โดยฝึกอบรมผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ในการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

### 1.4.3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน

ในการดำเนินธุรกิจชุมชน พบว่ามีปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวอยู่ 9 ประการ ได้แก่ (ใจมานัส พลอยดี อ้างถึงใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2550 : 140 - 155)

#### 1. ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน

กลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้เงินทุนของตนเอง ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยสำหรับเงินลงทุน มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานมากกว่า การพึ่งเงินกู้โดยไม่มีทุนสะสมของตนเองเป็นการชี้ว่า องค์กรเศรษฐกิจนั้นยังพึ่งตนเองไม่ได้ ซึ่งขัดกับหลักการธุรกิจชุมชนที่ต้องการพึ่งตนเอง กลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองด้านเงินทุน หรือสามารถระดมทุนจากชุมชนได้เองจึงมีโอกาที่จะอยู่ได้ และเติบโตได้มากกว่ากลุ่มที่พึ่งเงินทุนจากการกู้ยืม

#### 2. ปัจจัยด้านการตลาด

กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จจะเป็นกลุ่มที่มีลูกค้าที่แน่นอนและเพียงพอ ลูกค้าที่เป็นผู้ค้าส่งที่รับสินค้าคราวละมาก ๆ ออกไปจำหน่าย ส่วนด้านค้าปลีกไม่มีลูกค้าที่แน่นอน แต่ต้องมีมากเพียงพอ ธุรกิจชุมชนที่มีผลผลิตไม่มากโดยทั่วไปจะอาศัยตลาดค้าปลีกเป็นสำคัญ แต่ถ้าหากเป็นผู้ผลิตสินค้าจำนวนมาก จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายของผู้ค้าส่งด้วย แต่กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ไม่มีตลาดแน่นอน เข้าไม่ถึงตลาด จะประสบความสำเร็จในที่สุด

#### 3. ปัจจัยด้านการผลิต

ความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบที่พิจารณาจากวัตถุดิบ ทักษะ และความชำนาญของผู้ทำการผลิต นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญพอ ๆ กับโอกาสทางตลาด

#### 4. ปัจจัยด้านบริหารและการจัดการ

ด้านระบบเงิน ระบบงาน และระบบบุคลากร ระดมทุนและสะสมทุน การบริหารกระแสเงินไหลเข้าและกระแสเงินไหลออก ควบคุมดูแลไม่ให้เกิดการขาดสภาพคล่อง ใช้จ่ายเงินไปในทางที่ก่อประโยชน์ให้แก่กลุ่มมากที่สุด

ระบบบัญชีและระบบการควบคุมตรวจสอบรายได้รายจ่ายจำเป็นต้องมีความถูกต้องแม่นยำและมีมาตรฐานมากขึ้น การบันทึกตัวเลขต้องเป็นสากลที่สามารถตรวจอ่านได้เข้าใจ บุคลากรด้านการเงินไม่เพียงแต่มีความสามารถในการหารายได้และควบคุมค่าใช้จ่ายเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดจำเป็นต้องมีความรู้ด้านบัญชีอย่างพอเพียง การบริหารการเงินที่ไม่รัดกุม ใช้จ่ายอย่างขาดประสิทธิภาพจะนำไปสู่ความผิดพลาดเหมือนธุรกิจทั่ว ๆ ไปกำลังประสบอยู่ขณะนี้

ด้านระบบ ธุรกิจชุมชนดำเนินงานในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (Informal Business) มักจะไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์แน่นอน โดยทั่วไปจะถือเอามติของที่ประชุมสมาชิกเป็นแนวทางและนโยบาย กรรมการบริหารและการบริหารงานโดยอิงมติที่ประชุม แต่กรรมการบริหารมักจะต้องลงมือเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วย เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานจริง ๆ มักจะขาดแคลน เพราะไม่ค่อยมีการจ้างผู้ปฏิบัติงานระบบงานจึงไม่ค่อยแน่นอน แม้จะมีการแบ่งฝ่ายแบ่งคนรับผิดชอบ แต่ในทางปฏิบัติจริงมักจะเป็นว่าใครทำอะไรได้ก็ให้ช่วยกันทำ ทำด้วยความสมัครใจ ไม่สามารถกำหนดค่าตอบแทนที่แน่นอนได้ การดำเนินงานมักอิงหลักสหกรณ์ ร่วมกันคิด ตัดสินใจ เอาเสียงส่วนใหญ่เป็นตัวกำหนดทิศทาง

ธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ "แกนนำ" เป็นผู้มีความสามารถในการบริหารและจัดการ การแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน การจัดโครงสร้างการบริหาร จึงขึ้นอยู่กับ การเสนอแนะของแกนนำ

ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความเป็นจริงที่แกนนำได้สัมผัสมา โครงสร้างและสายงานของกลุ่มธุรกิจ  
รูปแบบต่าง ๆ จึงมักจะแตกต่างกันไปตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม

ด้านระบบบุคลากร ชุมชนมักจะไม่มียุทธศาสตร์หรือมีเพียงคนสองคน จึงไม่มีสายงาน  
การบังคับบัญชา บุคลากรของกลุ่มมีแต่สมาชิกและกรรมการ การสั่งการ การบังคับบัญชา การให้คุณ  
ให้โทษโดยสายการบังคับบัญชาจึงไม่มี ความสำเร็จของการบริหารบุคลากรจึงอยู่ที่ระบบการจูงใจเชิง  
คุณภาพ และการยอมรับนับถือแกนนำหรือผู้นำเป็นสำคัญ ระบบการให้คุณให้โทษอยู่ที่ระบบ  
วัฒนธรรม คือ ผู้ที่ผิดพลาดหรือทำผิดจะถูกชุมชนตำหนิ ผู้ทำดีชุมชนจะยกย่อง ระบบการควบคุม  
ตรวจสอบโดยสังคม ระบบบุคลากรของธุรกิจชุมชนจะมีประสิทธิภาพแค่นั้นจึงขึ้นอยู่กับสิ่งจะ  
คุณธรรม ความสามารถ และความเสียสละของบุคลากรเป็นหลัก

### 5. ปัจจัยด้านผู้นำ

ชาวชนบทโดยทั่วไปมักจะมีความคิดริเริ่ม พอใจจะเป็นผู้ตามเป็นผู้เอาอย่างหรือ  
เลียนแบบ ใครที่ทำอะไรแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ใหม่ ๆ มักจะไม่ได้รับการยอมรับ แต่ครั้งประสบ  
ความสำเร็จก็จะมีผู้เอาอย่างและกลายเป็นผู้นำ ผู้นำโดยธรรมชาติของชุมชนจึงมักจะเป็นผู้มีบารมี  
หรือมีฐานะทางสังคม หรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้ชุมชน

ชาวบ้านธรรมดาที่แสดงความสามารถจนกลายเป็นที่ยอมรับของชุมชนก็มี แต่มักจะ  
ต้องฝ่าฟันและสร้างการยอมรับจากชาวบ้านด้วยความยากลำบากกว่ากัน

ธุรกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลหรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน จะ  
ระดมทุนได้ง่าย ขยายตัวได้เร็วและมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง

### 6. ปัจจัยด้านแรงงาน

ในธุรกิจชุมชนแรงงานประเภท "ลูกจ้าง" มีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นประเภททำงานให้  
ตนเอง (Self-employed) แรงงานของผู้ที่ทำงานให้ตนเองและครอบครัว แม้ว่าธุรกิจชุมชนตั้งอยู่ใน  
ชนบท เป็นการประกอบการของครอบครัวเกษตรกร แต่สภาพความเป็นจริงขณะนี้หลาย ๆ แห่ง  
ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานทั้งระดับแรงงานไร้ฝีมือและแรงงานฝีมือ ในระดับแรงงานไร้  
ฝีมือ แรงงานรุ่นใหม่มักจะอพยพเข้าเมือง ละทิ้งการพัฒนาอาชีพของครอบครัว คนงานที่เคยผ่านงาน  
อุตสาหกรรมและการค้ามาแล้ว 5 - 6 ปี มักจะกลับไปทำงานภาคเกษตรไม่เป็น ความสามารถ และ  
ทักษะเชิงเทคนิคกรรมไม่มี แรงงานไม่อยากกลับคืนสู่ภาคเกษตร ขาดทักษะด้านเกษตรและด้าน  
หัตถกรรม

การมีแรงงานในท้องถิ่นอย่างพอเพียงและแรงงานเหล่านี้มีทักษะทางการผลิต เป็น  
ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ

### 7. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก

การเกิดขึ้น การคงอยู่ และการเติบโตของธุรกิจชุมชน จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วม  
ใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ ในแง่ของระบบ  
เศรษฐกิจทุนนิยม การมีส่วนร่วมของสมาชิกหมายถึงการระดมทุนและการใช้ทุนที่ระดมมานั้น "ทุน"  
ที่กล่าวนี้หมายถึง "เงินทุน" เป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมของการระดมทุนจึงหมายถึง การร่วมถือหุ้น  
ร่วมลงทุนและนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ



การมีส่วนร่วมอย่างเอาการเอางานนั้นจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง แม้ว่าระยะเริ่มแรกธุรกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการช่วยเหลือจากภายนอกเป็นด้านหลัก แต่ต่อมาสมาชิกชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน จึงจะทำให้เกิดเป็นธุรกิจชุมชนอย่างแท้จริง คงอยู่และเติบโตได้ กลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีกิจกรรมทางการผลิตและสามารถพึ่งตนเองได้ด้านเงินทุนมักจะพัฒนามาจากกลุ่มออมทรัพย์ การมีส่วนร่วมในธุรกิจชุมชนที่หนาแน่นที่สุดและนำไปสู่การพึ่งตนเองได้มากที่สุด คือ ธุรกิจชุมชนประเภท "กลุ่มสัจจะออมทรัพย์" ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานเงินทุนไปสู่ธุรกิจชุมชนอื่น ๆ ได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาการระดมทุนจากภายนอก การพึ่งตนเองได้คือตัวบ่งชี้ความสำเร็จของธุรกิจชุมชน

#### 8. ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กร

ระเบียบข้อบังคับเป็นกฎเกณฑ์กติกาเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม ในอันที่จะทำให้การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเป็นไปอย่างราบรื่น และสอดคล้องประสานกัน การดำเนินงานของธุรกิจชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ฉะนั้น กฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ จึงต้องเกิดขึ้นจากข้อตกลงของสมาชิกเป็นพื้นฐาน กรรมการนำข้อตกลงนั้นมาปรับใช้ให้เป็นจริง หากระเบียบกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้นั้นไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นชอบจากสมาชิก อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งและติดขัดในการดำเนินงาน ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งสามารถนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ได้ง่าย และถ้าระเบียบข้อบังคับนี้ไม่เหมาะสมรัดกุม จะทำให้เกิดการรั่วไหลได้ง่าย ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ

#### 9. ปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

ปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ในที่นี้หมายถึง ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลหรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานธุรกิจชุมชนโดยทั่วไปจะมีอยู่ 4 กลุ่ม รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล NGOs นักวิชาการหรือสถาบันวิชาการและธุรกิจ ธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับภายนอก

### 1.4.4 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน

#### 1) ความหมาย

วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึง การประกอบการเพื่อการจัดการ "ทุน" ของชุมชน อย่างสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและความพอเพียงของครอบครัวและชุมชน (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน, 2548, หน้า 3)

ทุนของชุมชนไม่ได้หมายถึงเงินตราเพียงอย่างเดียว แต่ครอบคลุมถึง คน ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรตามธรรมชาติ และผลผลิตของชุมชน

การประกอบการในรูปวิสาหกิจของชุมชน เป็นการประกอบการที่เชื่อมโยงการผลิตทางการเกษตร การแปรรูป และการตลาด ของชุมชน เข้าเป็นกระบวนการเดียวกัน ไม่แยกส่วน และแบ่งบทบาท ให้กับกลุ่มคนที่มีทักษะหรืออาชีพเฉพาะที่แตกต่างกัน

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คือ การฟื้นฟูและพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่ถูกทำลายโดยการพัฒนาที่ผ่านมาโดยการพัฒนาคนให้เป็นผู้ประกอบการ วางแผนประกอบการที่อยู่บนฐาน "ทุนชุมชน" และสร้างระบบเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายกิจกรรมให้อยู่ในกระบวนการเดียวกัน กิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางวิสาหกิจชุมชนมี 3 ระดับ คือ สร้างผลผลิตหรือ

ผลิตภัณฑ์เพื่อการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน สร้างผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เพื่อพอกเพียงกับความ  
 ความสามารถระดับชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองสังคมภายนอกชุมชน

2) ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ คือ

- ก. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการ
- ข. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
- ค. ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชนทำให้เกิดนวัตกรรม
- ง. ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล
- จ. ดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นระบบ
- ฉ. การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
- ช. การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด

3) ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนมี 3 ประเภท คือ

- ประเภทที่ 1 วิสาหกิจชุมชนทดแทนการพึ่งพาทภายนอกชุมชน หมายถึง กิจกรรมการ  
พัฒนาทางเศรษฐกิจที่เน้นการลดรายจ่ายของเกษตรกรและชุมชน
- ประเภทที่ 2 วิสาหกิจชุมชนพัฒนาผลผลิตและทรัพยากร หมายถึง ชุมชนผลิตทางการ  
เกษตรและมีการประกอบการเพื่อนำผลผลิตและทรัพยากรมาสร้างผลิตภัณฑ์
- ประเภทที่ 3 วิสาหกิจชุมชนบริการ หมายถึง การประกอบการที่เกิดจากทักษะ ภูมิปัญญา  
และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้บริการกับเกษตรกรในครอบครัว ชุมชน และบุคคลทั่วไป

1.4.5 หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โดยหลักการนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (พันธทิพย์ รามสูตร, 2540) เป็น  
 รูปแบบของการวิจัยที่ประกอบไปด้วยกระบวนการค้นคว้าทางสังคม (Social Investigation) การให้  
 การศึกษา (Education) และการกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) เพื่อที่จะให้กลุ่มผู้ถูกกดขี่หรือ  
 ด้วยโอกาสในสังคมได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และทำความเข้าใจกับสภาพการณ์ที่ปรากฏอยู่  
 รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้เรียนรู้และแก้ไขปัญหาหารือกันระหว่างหลายฝ่าย อันเป็นการสร้างความรู้ให้กับ  
 สังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม อธิบายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญที่ให้  
 ความเคารพต่อภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ ซึ่งแตกต่างไปจาก  
 ของนักวิชาการ โดยประกอบด้วย

- 1) ปรับปรุงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริมระดับ  
 นักศึกษาและพัฒนาความเชื่อมั่นให้เกิดการวิเคราะห์/สังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง ซึ่ง  
 เป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์
- 2) ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้าน ตลอดจนมีการนำไปใช้อย่างเหมาะสม
- 3) สนใจปรีดิ์คัมภ์ของชาวบ้าน โดย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผยให้  
 เห็นคำถามที่ตรงกับประเด็นปัญหา

4) การปลดปล่อยแนวความคิดเพื่อให้ชาวบ้านและคนยากจนด้อยโอกาสสามารถมองความ  
 เห็นของตนเองได้อย่างเสรี มองสภาพการณ์และปัญหาของตนเอง วิเคราะห์วิจารณ์ ตรวจสอบ  
 สภาพข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

### 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทรงชัย ดิยานนท์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้าง  
 ความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง" ผลการศึกษาพบว่าอาชีพของเกษตรกรกลุ่มเป่า  
 หมาย ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการ  
 ประกอบอาชีพ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลในด้านเศรษฐกิจพบว่า เกษตรกรต้องซื้ออาหารมาบริโภค  
 เนื่องจากสามารถผลิตเองได้น้อย ภาวะสุขภาพส่วนใหญ่แข็งแรง การดูแลสุขภาพตนเองส่วนใหญ่  
 จะไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วยโดยที่ครอบครัวมีการใช้บัตรประกันสุขภาพ ในส่วนความรู้ตาม  
 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าส่วนใหญ่รู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมในด้านความรู้  
 ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า เกษตรกรกลุ่มเป่าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจ  
 พอเพียงในระดับสูง แต่มีการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ น้อย ในภาพรวม  
 ทิศทางทัศนคติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต่อการสร้างความ  
 มั่นคงทางรายได้ของครอบครัว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยมาก

จิรศักดิ์ ปาลิหงษ์พันธุ์ (2545) ศึกษาวิเคราะห์ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการ  
 พัฒนาที่ยั่งยืน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนานิคม และองค์การบริหารส่วนตำบลชนน้อย  
 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์  
 เติบโตพหุแบบเชิงชั้น ผลการศึกษาพบว่าระดับความเข้มแข็งของชุมชนขององค์การบริหารส่วน  
 ตำบล พัฒนานิคม และองค์การบริหารส่วนตำบลชนน้อยอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิเคราะห์  
 เติบโตพหุเชิงชั้น พบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพ การเป็นสมาชิกองค์กรชุมชน และ  
 ความพอใจในองค์กรชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความเข้มแข็งของชุมชนในเขตองค์การ  
 บริหารส่วนตำบลพัฒนานิคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่การเป็นสมาชิกองค์กรชุมชน ความ  
 พอใจในองค์กรชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเข้ม  
 แข็งของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชนน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และองค์การบริหาร  
 ส่วนตำบลเป็นปัจจัยทางด้านการเมืองท้องถิ่นที่มีส่วนช่วยในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

พรรณี นุกุลคามและคณะ (2543) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน  
 ศึกษากรณีธุรกิจอุตสาหกรรมแปรรูปกล้วยในจังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งผู้ประกอบการธุรกิจ ออกเป็น  
 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้วิธีการอบกล้วยด้วยตู้อบล้างงานแสงอาทิตย์ (กลุ่มแม่บ้าน) และกลุ่มที่ทำการ  
 ผลิตด้วยตู้อบล้างงานแสงอาทิตย์และตากโดยธรรมชาติ (ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน) ผลการศึกษาพบว่า  
 เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มประสบความสำเร็จและสามารถประกอบธุรกิจได้ เนื่องจากปัจจัย 3 ประการ คือ  
 กลุ่มมีความเข้มแข็งในการบริหารงานกลุ่ม ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และ  
 มีแหล่งวัตถุดิบหลายจังหวัดอยู่ใกล้แหล่งประกอบการ

รังสรรค์ ปิติปัญญา และคณะ (2543) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนใน  
 ประเทศไทย ใช้วิธีศึกษาแบบเจาะลึกธุรกิจชุมชนจำนวน 44 แห่ง กระจายอยู่ในภาคเหนือ

วันออกเฉียงเหนือ กลางและใต้ ภาคละ 5 แห่ง และอยู่ในภาคตะวันออก 8 แห่ง นอกจากนั้นเป็น  
 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเครือข่ายธุรกิจชุมชนอีก 5 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ กัน ผลการศึกษา ชี้ว่าทั้ง  
 วิทยาลัยภายในและภายนอกมีผลต่อการพัฒนาหรือความสำเร็จของธุรกิจชุมชน/เครือข่าย ร่วมกัน  
 ทั้งภายในที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน/เครือข่ายประกอบด้วยทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน  
 และระบบการจัดการ สำหรับปัจจัยภายนอก ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ลักษณะพื้นฐานของชุมชน (พื้นฐาน  
 ความคิดในการทำงานร่วมกัน ชื่อเสียงทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม) องค์กรสนับสนุนและคู่ค้า ซึ่ง  
 การศึกษายังได้ข้อสรุปว่าการมีคู่ค้าที่ดีโดยเฉพาะคู่ค้ารายใหญ่ที่มีความต่อเนื่องเป็น ปัจจัยที่มีผลต่อ  
 การพัฒนาอย่างมาก

สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ (2544) ศึกษาแนวทางในการวางแผนระดับชุมชนเพื่อการ  
 พัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลเขาสามยอดและตำบลชนน้อย โดยมีกรอบแนวคิดว่าการพัฒนาที่  
 ยั่งยืนจะต้องมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาในระดับชุมชน และความยั่งยืนในระดับชุมชน ขึ้นอยู่กับ  
 คุณภาพชีวิตของประชาชนและความเข้มแข็งของชุมชน โดยคุณภาพของชีวิต ประกอบด้วย คุณภาพ  
 ชีวิตด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ด้านโอกาสในการดำรงชีวิต และด้านความ  
 สะดวกสบายในชีวิต ส่วนในด้านความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทุนธรรมชาติปัจจัย  
 ด้านทุนมนุษย์ และปัจจัยด้านทุนการเงิน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของ  
 ระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต คือ ปัจจัยส่วนบุคคล  
 ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 ชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ใน  
 ด้านความเข้มแข็งพบว่าความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาอาชีพการเกษตรและชีวิตความ  
 เป็นอยู่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองที่เป็นเกษตรกรฐานะยากจน โดยมีความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจ  
 พอเพียงที่มีปัจจัยหลัก 6 ประการ คือ

- (1) มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคตลอดทั้งปี
- (2) มีสิ่งแวดล้อมที่ดี
- (3) มีสุขภาพอนามัยดี
- (4) มีรายได้พอซื้อสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต
- (5) มีความพึงพอใจในชีวิต
- (6) มีความสามัคคีในชุมชน

การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติตามปัจจัยหลัก 6 ประการนี้ ย่อมทำให้สมาชิกนิคมสร้างตนเอง  
 มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข และการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 7 กิจกรรม จะ  
 ทำให้สมาชิกนิคมสร้างตนเอง สามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้แก่ครอบครัวซึ่งกิจกรรมหลัก 7  
 กิจกรรม ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

- (1) การแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างพอเพียง
- (2) ทำการเกษตรแบบผสมผสานที่มีการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์หลายๆชนิดในพื้นที่ โดยมีทั้ง  
 การปลูกข้าว พืชไร่ ไม้ผล เลี้ยงปลา และเลี้ยงสัตว์ เพื่อการบริโภคในครอบครัวอย่างเพียงพอ ไม่  
 ต้องซื้อจากภายนอก
- (3) จัดพื้นที่ดินให้เหมาะสม ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอกับการผลิตตลอดทั้งปี

(4) ภาครัฐมีการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศวิทยา โดยวิธีทางธรรมชาติ

(5) การลดต้นทุนการผลิตโดยงดใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี ยาควบคุมวัชพืชและแมลงศัตรูพืชจากภายนอก และการใช้แรงงานคนและสัตว์แทนเครื่องจักร

(6) การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร

(7) มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงใช้ความรู้ 6 ประการ และการปฏิบัติกิจกรรม 7 ประการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานความคิด

## 1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

### 1.6.1 เลือกพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ในการวิจัย มีขอบเขตในชุมชนที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้ว

### 1.6.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสำรวจโดยวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชนและศักยภาพกลุ่มอาชีพโดยแบบประเมินศักยภาพและ การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากสมาชิกในกลุ่มอาชีพ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากบทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสาร หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

### 1.6.3 การวิเคราะห์และประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 2 ลักษณะ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการขององค์กร จุดแข็ง จุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ ของการดำเนินงาน การวิเคราะห์ Matrix TOWS การมีส่วนร่วมของสมาชิก และผลกระทบต่อชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

2.1) การประเมินศักยภาพ โดยใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร 2553:ออนไลน์) ซึ่งพัฒนาขึ้น โดยกรมส่งเสริมการเกษตรและสถาบันเพิ่มผลผลิต ตามแนวทางการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 7 ประเด็น คือ

ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ ประกอบด้วย 6 ประเด็น คือ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลสารสนเทศ การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จากส่วนที่ 1 และส่วนที่ 3 สามารถนำ ข้อมูลที่ได้มาหาระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

2.2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis) โดยแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา ได้กำหนดให้ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง ดังนี้

$$Y = f(\text{Manage, Learning, Commun,})$$

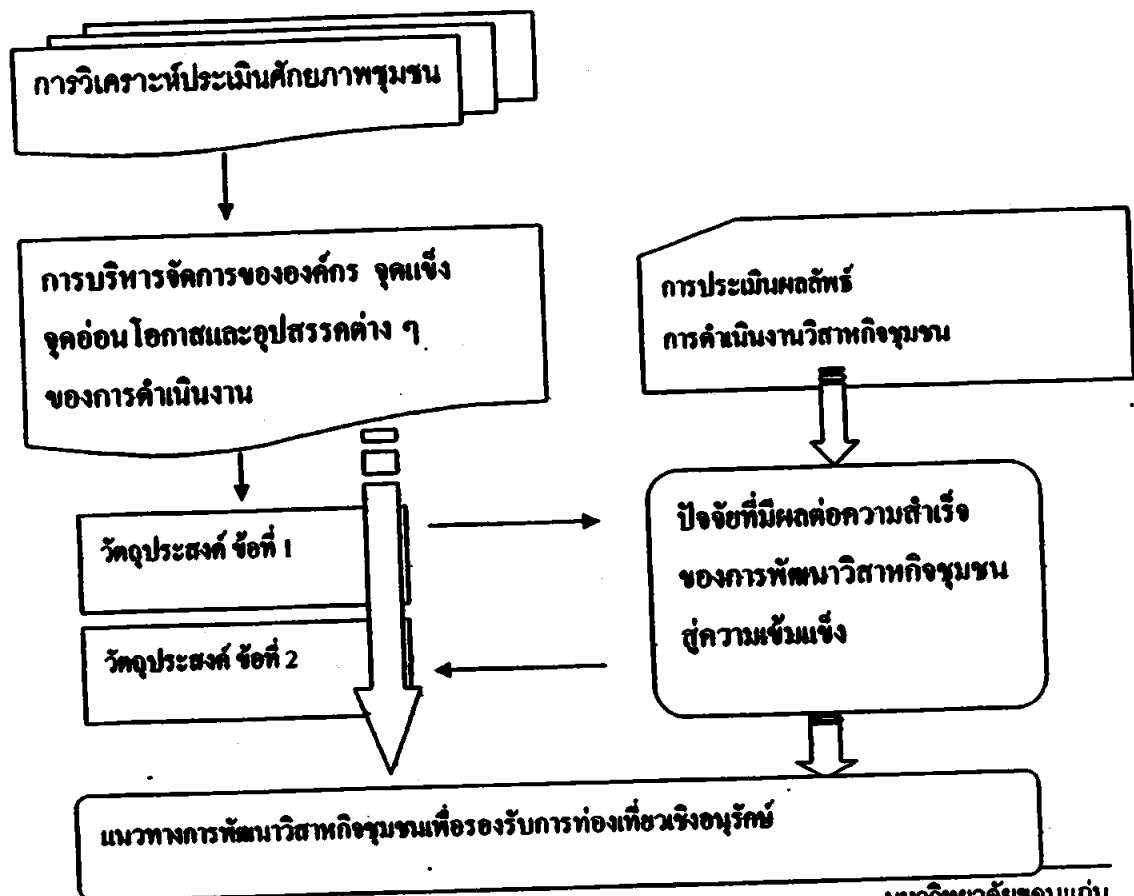
Y = ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

X1 = ตัวแปรหลักของการบริหารจัดการ (Manage)

X2 = ตัวแปรหลักของกระบวนการเรียนรู้ (Learning)

X3 = ตัวแปรหลักของกลุ่มองค์กรวิสาหกิจชุมชน (Community)

โดยมีกรอบแนวคิดโครงการวิจัยดังนี้



1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้
- 2) สามารถพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็น ผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ต่อไป

1.8 นิยามคำศัพท์นิยามศัพท์เฉพาะ

**การบริหารจัดการ** หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันขององค์กร โดยความร่วมมือ ของสมาชิกภายในองค์กร โดยใช้ความสามารถของบุคคลและทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกัน

**กลุ่มอาชีพ** หมายถึง การเข้าร่วมของคนประกอบอาชีพเดียวกันหรือใกล้เคียงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อการดำเนินงาน การทำกิจกรรมและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกิจการต่าง ๆ ภายในกลุ่ม

**วิสาหกิจชุมชน** หมายถึง กลุ่มกิจการของชุมชนในการผลิต แปรรูป จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ที่สมาชิกภายในกลุ่มมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการโดยชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ ดำเนินการ และผลผลิต ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม มีวิถีชีวิตและรวมตัวประกอบกิจการไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือมาเป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเอง

**ความยั่งยืน** หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจการและกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มอาชีพ ดำรงต่อไปโดยปราศจากปัญหาและอุปสรรค อันจะทำให้เกิดความแตกแยกภายในกลุ่ม

## บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง และแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

### 1. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล จะดำเนินการเป็นการ เป็น 3 ส่วน คือ

1.1) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษาค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลจากบทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และเอกสารของทางราชการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและรวบรวม ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.2) การศึกษาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ประชากรในการศึกษา คือ กลุ่มอาชีพของตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จ.ขอนแก่น ซึ่งในปี 2553 มีทะเบียนกลุ่มอาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 10 กลุ่มอาชีพ (งานส่งเสริม อาชีพและสวัสดิการสังคม,สำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น,2555)

ซึ่งในการศึกษาค้นคว้านี้ได้เลือกกลุ่มอาชีพที่จดทะเบียนกับทางราชการ

1.2) รวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชนและศักยภาพกลุ่มอาชีพโดยแบบประเมินศักยภาพและ การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากสมาชิกในกลุ่มอาชีพ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน จำนวน 48 คน ประกอบด้วย 1) สัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะประธาน กรรมการ และเลขานุการจะจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวม 20 ตัวอย่าง 2) สัมภาษณ์ สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนจำนวนร้อยละ 5 ของแต่ละวิสาหกิจชุมชน รวม 14 ตัวอย่าง และ สัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่เป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน มีจำนวน ร้อยละ 5 ของประชากรกลุ่ม สมาชิก จำนวน 14 คน โดยการสุ่มแบบ Simple Random

### 2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งเป็นสามส่วน คือ ส่วนที่ 1 ประเมินศักยภาพของชุมชน ส่วนที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง ส่วนที่ 3 นำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลศักยภาพ และ การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน (SWOT) ประมวลผลเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จุดโดยเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ การอภิปรายลดปัญหา โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากสมาชิกกลุ่มอาชีพ ผู้บริหารท้องถิ่น/ ผู้นำชุมชน



ตารางที่ 1 ทะเบียนกลุ่มอาชีพ ประจำปี พ.ศ. 2553  
องค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ชื่อกลุ่ม/องค์กรชุมชน	ที่ตั้ง	จำนวนสมาชิก (ครัวเรือน)	จำนวน ทุน หมุนเวียน	ชื่อประธานกลุ่ม
กลุ่มดอกไม้จันทร์	ม.1 ต.คอนช้าง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	31	7,000	นางเข็มพร ไจทน
กลุ่มพลาสติก , แฉ่ว บอง	ม.2 ต.คอนช้าง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	10	10,000	นางไพจิตร ผุยพัฒน์
กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด	ม.3 ต.คอนช้าง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	10	5,000	นางอรทัยรัตน์ พรหมศรี
กลุ่มทำน้ายา เอนกประสงค์	ม.4 ต.คอนช้าง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	30	1,000	นางคำบุญ มหาโยธา
กลุ่มผลิตเมล็ดพันธ์ หญ้าวูรี	ม.5 ต.คอนช้าง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	40	70,000	นางสุนันทา นาคี
กลุ่มผลิตเมล็ดพันธ์ หญ้าวูรี	ม.6 ต.คอนช้าง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	10	-	นายสัมฤทธิ์ จันทร์แจ้ง
กลุ่มทอเสื่อกก	ม.7 ต.คอนช้าง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	80	80,000	นางมะณี ชามะรัตน์
กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด	ม.8 ต.คอนช้าง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	15	4,000	นางพันธ์ ยมหาด
กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา	ม. 5 ต.คอนช้าง อ. เมือง จ.ขอนแก่น	2	-	นางก้าน เกิดดี
กลุ่มประมง	ม.2 ต. คอนช้าง อ. เมือง จ. ขอนแก่น	48	80,000	นายนิมิตร อำหวน

ที่มา : สำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, 2553

### 2.1) การประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

การประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนโดยใช้เครื่องมือตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรมส่งเสริมการเกษตร และสถาบันเพิ่มผลผลิต ตามแนวทางการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน ซึ่ง

แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 7 ประเด็น (คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ,สำนักงานเขานวนครณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2553) คือ

**ส่วนที่ 1** การประเมินกระบวนการ ประกอบด้วย 6 ประเด็น คือ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

**ส่วนที่ 2** การประเมินผลลัพธ์ ประกอบด้วย 1 ประเด็น คือ ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จากส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 สามารถนำข้อมูลที่ได้มาหาระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ได้ดังนี้

ก. การกำหนดคะแนน ดังนี้

ข. การหาคะแนนที่ห่างกันในแต่ละช่วงชั้น

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{3} = \frac{3-1}{3} = 0.66$$

ค. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

## 2.2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)

การวิเคราะห์พหุระดับเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรทำนายหลายระดับที่มีต่อตัวแปรตามที่น่าสนใจ โดยคำนึงถึงโครงสร้างที่เป็นระดับลดหลั่นของข้อมูล ให้ความสำคัญต่อความผันแปรของตัวแปรภายในระดับต่างระดับ ตลอดจนสนใจศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายต่างระดับที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม จึงทำให้สามารถอธิบายหรือทำนายตัวแปรตามได้อย่างครอบคลุม และลึกซึ้งกว่าการวิเคราะห์แบบประเพณีนิยมที่ใช้กัน แต่อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์พหุระดับเป็นการศึกษาในเชิงทำนายตัวแปรตาม ยังไม่ได้หาความสนใจของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร การวิเคราะห์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับจึงเป็นการบูรณาการแนวคิดของการวิเคราะห์เชิงสาเหตุและการวิเคราะห์พหุระดับเข้าด้วยกัน (ศิริชัย กาญจนวาสี.2550 : น.143)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง เริ่มโดยการนำตัวแปรกลุ่มแรกเข้าสู่สมการก่อน คือ ตัวแปรการบริหารจัดการ ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตัวแปร จากนั้นก็เพิ่มตัวแปรเชิงชั้นที่ 2 เข้าไปในสมการร่วม คือ ตัวแปรกลุ่มกระบวนการเรียนรู้ อีก 2 ตัวแปร และในเชิงชั้นสุดท้ายซึ่งเป็นเชิงชั้นที่ 3 ก็ใส่ตัวแปรกลุ่มองค์กรวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมี 2 ตัวแปร ตามลำดับ ด้วยเหตุผลว่าปัจจัยเชิงชั้นต้น ๆ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนมากกว่าให้เข้าสู่สมการเพื่อหาความสัมพันธ์ก่อน เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญเพราะการรวมกลุ่มกันตั้งวิสาหกิจชุมชนของตำบลค่อนข้างเกือบทั้งหมดเกิดจากการชักชวนของผู้นำโดยการส่งเสริมของหน่วยงานราชการ ดังนั้น ถ้ามีการเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิกและทำให้สมาชิกมี

รายได้เพิ่มขึ้นและชุมชนได้ประโยชน์แล้วจะเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ ยืนหยัดอยู่ได้ ส่วนในเชิงชั้นที่ 2 ตัวแปรกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากเมื่อมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นขึ้นแล้วถ้ามีการเรียนรู้ ปรัชษาหรือกันในกิจกรรมภายในชุมชนจะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น และในเชิงชั้นที่ 3 เป็นตัวแปรองค์กรวิสาหกิจชุมชนซึ่งหากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทำประโยชน์ให้ประชาชนในชุมชน และสมาชิกมีความพอใจ จะผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนได้ ดังรายละเอียดของตัวแปรในแต่ละเชิงชั้น ดังนี้

ปัจจัยการบริหารจัดการ (Manage) ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ

1. การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก (Manage1)
2. การเพิ่มรายได้ (Manage2)
3. ชุมชนได้รับผลประโยชน์ (Manage3)

ปัจจัยการเรียนรู้ (Learning) ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ

1. จำนวนครั้งที่จัดกิจกรรมขึ้นในวิสาหกิจชุมชน (Learning1)
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิก (Learning2)

ปัจจัยองค์กรวิสาหกิจชุมชน (Community) ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ

1. การรู้จักบทบาทองค์กรวิสาหกิจชุมชน (Commune1)
2. ความพอใจในวิสาหกิจชุมชน (Commune2)

โดยปัจจัยที่กำหนดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง สามารถแสดงด้วยแบบจำลอง ดังนี้

$EMP=f(\text{Manage1, Manage2, Manage3, Learning1, Learning2, Commune1, Commune2})$

### สมมติฐานในการศึกษา

การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนมีสมมติฐานในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) การบริหารจัดการ (Manage) เป็นกลุ่มตัวแปรอิสระที่กำหนดความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร คือ

- 1.1) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก (Manage1) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

1.2) การเพิ่มรายได้ (Manage2) ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

1.3) ชุมชนได้รับผลประโยชน์ (Manage3) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

2) กระบวนการเรียนรู้ (Learning) เป็นกลุ่มตัวแปรอิสระที่กำหนดความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปร 2 ตัว คือ

2.1) การจัดกิจกรรมขึ้นในวิสาหกิจชุมชน (Learning1) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

2.2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (Learning2) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชน

3) องค์กรวิสาหกิจชุมชน (Community) เป็นกลุ่มตัวแปรอิสระที่กำหนดความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปร 2 ตัว คือ

3.1) การรู้จักกับบาทขององค์กรวิสาหกิจชุมชน (Commune1) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

3.3) ความพอใจในวิสาหกิจชุมชน (Commue2) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

จากแบบจำลองและสมมติฐานได้ใช้สถิติทดสอบ โดยใช้ Multiple Regression Analysis

ซึ่งมีโครงสร้างสมการคือ

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 \dots + \beta_n X_n$$

จากสมการโครงสร้างนำมาทดสอบตัวแปรต่างๆโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis) ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

เชิงชั้นที่ 1  $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1$

เชิงชั้นที่ 2  $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2$

เชิงชั้นที่ 3  $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3$

กำหนดให้  $Y =$  ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน (EMP)

$X_1 =$  ตัวแปรหลักของการบริหารจัดการ (Manage)

$X_2 =$  ตัวแปรหลักของกระบวนการเรียนรู้ (Learning)

$X_3 =$  ตัวแปรหลักของกลุ่มองค์กรวิสาหกิจชุมชน (Community)

### 2.3) แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน)

ในขั้นที่ 3 กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยการนำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพแต่ละประเด็นมาพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของแต่ละวิสาหกิจชุมชน (SWOT) ขั้นตอนต่อไปจะสามารถกำหนดแผนดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร อบต. ผู้นำชุมชน และสมาชิกกลุ่มอาชีพ เพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพความพร้อมที่แท้จริง ดังรายละเอียดในขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไปนี้

#### 2.3.1 การวิเคราะห์ SWOT และ Matrix TOW Analysis

แนวคิดการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดหรือ SWOT ซึ่งย่อมาจาก Strengths, Weakness, Opportunities and Threat) นั้นเป็นการระบุถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ( ศิริวรรณ เสรีรัตน์, การบริหารการตลาดยุคใหม่, 2541, น.45) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

(1) จุดแข็ง (Strengths) หมายถึง การวิเคราะห์การดำเนินงานภายใน เช่นการบริหาร การเงิน การตลาด การผลิต การวิจัย และพัฒนา เพื่อการพิจารณาถึงจุดแข็งของการดำเนินงานภายใน กลุ่มอาชีพที่บรรลุความสำเร็จ จะกำหนดกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ประโยชน์จากจุดแข็งจากการดำเนินงานภายในเหล่านี้

(2) จุดอ่อน (Weaknesses) หมายถึง การวิเคราะห์การดำเนินงานภายในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหาร การเงิน การตลาด การผลิต การวิจัย และพัฒนา ซึ่งกลุ่มอาชีพไม่สามารถกระทำได้ดี เพื่อพิจารณาถึงอุปสรรคที่มีต่อความสำเร็จของกลุ่ม ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มอาชีพ ทำการกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถลบล้าง หรือปรับปรุงจุดอ่อนของการดำเนินงานภายในเหล่านี้ให้ดีขึ้น

(3) โอกาส (Opportunities) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ดังนั้น กลุ่มอาชีพจะต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การพัฒนาของคอมพิวเตอร์ และไบโอเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของประชากร การเปลี่ยนแปลงค่านิยม และทัศนคติของพนักงาน และการแข่งขันจากต่างประเทศที่รุนแรงขึ้น เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจทำให้ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนไป จะทำให้ผลิตภัณฑ์ บริการ และกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชนต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

(4) อุปสรรค (Threats) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่คุกคามต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สภาพแวดล้อมภายนอกเหล่านี้ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การแข่งขัน ความเข้มแข็งของคู่แข่ง อัตรดอกเบี้ย และราคาน้ำมันที่สูงขึ้น เป็นต้น

#### 2.3.2) แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

โดยนำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพแต่ละประเด็นมาพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของแต่ละวิสาหกิจชุมชน โดยใช้เครื่องมือเมตริกซ์ TOWS (Matrix TOWS Analysis) เพื่อการกำหนดกลยุทธ์และรูปแบบการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน สามารถวิเคราะห์ได้ดังภาพที่ 1

	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	มีจุดแข็งและมีโอกาส	มีจุดอ่อนแต่มีโอกาส
อุปสรรค (Threats)	มีจุดแข็งแต่มีอุปสรรค	มีจุดอ่อนและมีอุปสรรค

จากผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน (Strengths) (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) เพื่อประกอบการตัดสินใจกำหนดรูปแบบการพัฒนาและแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมกับความพร้อม สภาพที่แท้จริง วิสาหกิจชุมชนมีความเข้าใจว่า ความต้องการที่แท้จริงของตนเองคืออะไร อะไรคือจุดอ่อนที่จะต้องได้รับการพัฒนา อะไรคือจุดแข็งหรือเป็นจุดที่เด่นของตนที่หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนา จะสามารถส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ หรือการขยายโอกาสในด้านต่าง ๆ แก่วิสาหกิจชุมชน ต่อไป

บทที่ 3

ศักยภาพเชิงพื้นที่ของตำบลคอนช้าง

3.1 ประวัติความเป็นมา

ตำบลคอนช้าง ตั้งมาแล้วประมาณ 200 ปี ชนกลุ่มแรกคือชาวบ้านคอนช้าง หมู่ที่ 1 อพยพมาจากตำบลบ้านหว้า ซึ่งมาจับจองพื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และเริ่มเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่และต่อมาก็มีชาวบ้านจากพื้นที่ตำบลใกล้เคียงอพยพเข้ามาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ คนส่วนใหญ่ย้ายมาจากจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธรและนครราชสีมา

ตำบลคอนช้างเป็นตำบลหนึ่งใน 17 ตำบลของอำเภอเมืองขอนแก่น ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน และได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลคอนช้างเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง เมื่อปี พ.ศ.2548 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 659 ครอบครัวย ประชากรทั้งหมด 3,895 คน ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะเป็นกลุ่ม สภาพบ้านเรือนคงทนถาวร การดำรงชีพส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ปลูกพืชผักและเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง ปัจจุบันการดำเนินชีวิตเริ่มเปลี่ยนไปเนื่องจากมีอิทธิพลด้านสังคมเมือง เช่น ลักษณะการสร้างบ้านเรือนแต่ก่อนนิยมการสร้างบ้านไม้หรือครึ่งไม้ ครึ่งปูน เป็นบ้าน 2 ชั้นตามแบบสมัยนิยม การแต่งกายพัฒนาตามสมัยนิยม ทำให้ลักษณะรูปแบบชุมชนปัจจุบันมีลักษณะแบบผสมผสานระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท แต่ชาวบ้านตำบลคอนช้างยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ผูกพันตามสายญาติ มิมิตรไมตรีต่อผู้เข้ามาเยือนและผู้อยู่ร่วมในสังคมเช่นเดิม

ทำเลที่ตั้งตำบล ตำบลคอนช้างเป็น 1 ใน 17 ตำบลในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีอาณาเขตพื้นที่อยู่ติดกับท้องที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จุดเริ่มต้นติดต่อกับตำบลบ้านหว้า อ.เมือง จ.ขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นตามลำห้วยน้อย จรดแก่งน้ำต้อน ไปทางทิศตะวันออก ถึงเขต ต.เมืองเก่า รวมระยะทางด้านทิศเหนือประมาณ 6 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก จุดเริ่มต้นติดต่อกับ ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.ขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจาก แก่งน้ำต้อนบริเวณบ้านกุดกว้าง ต.เมืองเก่า อ.เมือง จังหวัดขอนแก่นไปตามแนวกิ่งกลางแก่งน้ำต้อน จรด ต.ท่าพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ช่วงลำน้ำชี บ้านหนองบัวดีหมี ต.ท่าพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น รวมระยะทางด้านทิศตะวันออกประมาณ 7 กิโลเมตร

ทิศใต้ จุดเริ่มต้นติดต่อกับตำบลหนองแวง อ.พระยืน จ.ขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากลำน้ำชี จรดบ้านโนนตุน ต.หนองแวง อ.พระยืน จ.ขอนแก่น รวมระยะทางทิศใต้ประมาณ 9 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก จุดเริ่มต้นติดต่อกับตำบลหนองแวง อ.พระยืน จ.ขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจาก บ้านโนนตุน จรดบ้านเต่า ต.บ้านหว้า อ.เมือง จ.ขอนแก่น รวมระยะทางด้านทิศตะวันตกประมาณ 8 กิโลเมตร

เนื้อที่ ตำบลคอนช้าง มีพื้นที่ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยประมาณ 27,286 ไร่หรือ 43.60 ตารางกิโลเมตร เป็นเขตปกครององค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้างเต็มพื้นที่โดยมีเนื้อที่แยกเป็นรายหมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านคอนช้าง	เนื้อที่ 7,664 ไร่
หมู่ที่ 2 บ้านป่าเหลื่อม	เนื้อที่ 6,200 ไร่
หมู่ที่ 3 บ้านป่าสังข์	เนื้อที่ 2,242 ไร่
หมู่ที่ 4 บ้านหนองฮี	เนื้อที่ 4,660 ไร่
หมู่ที่ 5 บ้านหัวบึง	เนื้อที่ 2,010 ไร่
หมู่ที่ 6 บ้านหัวสระ	เนื้อที่ 947 ไร่
หมู่ที่ 7 บ้านคอนหญ้านาง	เนื้อที่ 3,463 ไร่
หมู่ที่ 8 บ้านนิคม	เนื้อที่ 400 ไร่

### 1.2 อาชีพและรายได้

#### อาชีพหลัก

- ทำนา 4,000 ครอบครั้ว รายได้เฉลี่ย /ปี 20,000.-บาท
- ทำไร่ 1,000 ครอบครั้ว รายได้เฉลี่ย /ปี 20,000.-บาท
- เลี้ยงสัตว์ 3,000 ครอบครั้ว รายได้เฉลี่ย /ปี 20,000.-บาท
- รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม 2,000 ครอบครั้ว รายได้เฉลี่ย /ปี 40,000.-บาท
- รับจ้างก่อสร้าง 2,000 ครอบครั้ว รายได้เฉลี่ย /ปี 30,000.-บาท

#### อาชีพรอง (กลุ่มอาชีพ OTOP/วิสาหกิจชุมชนในตำบล)

- กลุ่มทอเสื่อด้วยต้นกก จำนวน 2 กลุ่ม สมาชิก 35 คน รายได้เฉลี่ย/ปี/คน 2,500.-บาท
- กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 2 กลุ่ม สมาชิก 65 คน รายได้เฉลี่ย/ปี/คน 3,000.-บาท
- กลุ่มทอเสื่อจังหวัด จำนวน 2 กลุ่ม สมาชิก 65 คน รายได้เฉลี่ย/ปี/คน 3,000.-บาท
- กลุ่มเลี้ยงโคกระบือ จำนวน 2 กลุ่ม สมาชิก 30 คน รายได้เฉลี่ย/ปี/คน 3,000.-บาท
- กลุ่มข้าวนาปรัง จำนวน 2 กลุ่ม สมาชิก 35 คน รายได้เฉลี่ย/ปี/คน 3,500.-บาท



3.3 การใช้ที่ดินในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง

19  
6  
1060  
226  
9/1/11

ลำดับที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ประมาณ)	ร้อยละ
1	ที่พักอาศัย	10.50	24.09
2	เกษตรกรรม	20.50	47.03
3	ธุรกิจการค้า/พาณิชยกรรม	.85	1.95
4	สถานศึกษา	2.50	5.73
5	ศาสนาสถาน	1.50	3.44
6	สถานที่ราชการ	1.00	2.29
7	ถนนและที่สาธารณะ	3.00	6.88
8	อุตสาหกรรม	0	0
9	แหล่งน้ำ	2.75	6.30
10	อื่น	1.00	2.29
	รวม	43.60	100

3.4 ประชากร

จำนวนประชากรและความหนาแน่นประชากร จากข้อมูลของสำนักทะเบียนราษฎรของ  
อำเภอเมืองขอนแก่น และ การสำรวจข้อมูลฐานข้อมูล ของสถานีอนามัย ตำบลคอนช้าง  
เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,208 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 4,795 คน  
แยกเป็น ชาย 2,350 คน หญิง 2,445 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 109.98 คน ต่อตารางกิโลเมตร  
ซึ่งจะดูได้จากตารางเปรียบเทียบ

3.5 แหล่งท่องเที่ยว

แก่งน้ำต้อนสวยตระการ โบราณสถานกู่แก้ว เปรตแพรวโนนจาน สืบสานหัตถกรรมหม้อ  
ดิน ถิ่นอนุรักษ์ควายงาม นามคอนช้าง



### กุแก้ว

กุแก้ว (วัดกุแก้วสามัคคี) ตั้งอยู่ที่ตำบลดอนช้าง เป็นศาสนสถานเขมรขนาดเล็กสร้างขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ในพุทธศาสนานิกายมหายาน ประกอบด้วย "บรรณาลัย" (ห้องสมุด) และหอพระปริตรประธาน ภายในกำแพงแก้ว ส่วนนอกกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มี "บาราย" (สระน้ำ) ก่อด้วยศิลาแลง ระหว่างการบูรณะพบศิลาจารึกสลักเป็นภาษาสันสกฤตกล่าวถึงพระประสงค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในการสร้างศาสนสถานเพื่อเป็นทั้งที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและรักษาโรคภัย ใช้เจ็บแก่ประชาชนด้วยเรียกว่า "อโรคยาศาล" นอกจากนี้ยังพบรูปสลักหินทราย พระโพธิสัตว์ พระนารายณ์ทรงครุฑ และพรหมทรงกระบือ

### ลักษณะของสถานที่

กุแก้วเป็นปราสาทหินศิลาแลง สถาปัตยกรรมสมัยลพบุรี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเพื่อเป็นอโรคยาศาลหรือสถานพยาบาลในชุมชนสมัยนั้น ปัจจุบันเหลือสถาปัตยกรรมเพียงบางส่วนให้ชม ส่วนโบราณวัตถุชิ้นสำคัญนำไปจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น

เป็นโบราณสถานสร้างจาก ศิลาแลง ประกอบด้วยปราสาทประธานรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตั้งอยู่ตรงกลาง หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีกำแพงวัด ก่อด้วยศิลาแลง ล้อมรอบ เป็นกรอบรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 24 X 36 เมตร ด้านนอกกำแพง ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีสระน้ำกรูขอม ก่อด้วยศิลาแลง สระขนาด 15 X 18 เมตร สร้างขึ้นในสมัยพุทธศตวรรษที่ 18



### บึงแก่น้ำค้อน



บึงแก่น้ำค้อนเป็นบึงขนาดใหญ่มีบริเวณกินหลายพื้นที่ ส่วนหนึ่งของแก่น้ำค้อนอยู่ในพื้นที่เขตตำบลคอนช้าง ถือได้ว่าเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ แห่งหนึ่งที่ชาวขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียงเองก็ต่างชื่นชอบ ในความเป็นธรรมชาติ พระอาทิตย์ยามเย็นอันสวยงาม ภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง มองไปสุดลูกหูลูกตาเลยทีเดียว หากใครยังไม่เคยสัมผัสกับธรรมชาติ โดยเฉพาะวิถีชีวิตเรียบง่ายเป็นกันเอง ของคนในพื้นที่ประกอบกับบรรยากาศที่เต็มไปด้วยมิตรภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจเป็นอันกันเองเช่นนี้

### 3.6 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปีของตำบลคอนช้าง

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี ระหว่างปี พ.ศ.2554 - 2556 ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อให้วิสัยทัศน์ประสบความสำเร็จ ในช่วง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2554 - 2556 จำนวน 6 ยุทธศาสตร์ โดยให้ลำดับความสำคัญในการพัฒนาควบคู่กันไปทุกด้าน แต่ในระยะต้นจะพัฒนาในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจอาจมีสัดส่วนมากกว่าด้านอื่น หลังจากนั้นก็จะเน้นด้านการศึกษาและคุณภาพชีวิตในสัดส่วนที่มากขึ้น ดังนี้

5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงสามปี โดยเรียงลำดับก่อน - หลัง แนวทางในการพัฒนา และตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

#### 1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

##### เป้าหมาย

เพื่อก่อสร้างและซ่อมบำรุงโครงสร้างพื้นฐานในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความสะดวกและมาตรฐาน เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านคมนาคมขนส่ง ด้านความสงบเรียบร้อย และความสงบสุขของประชาชนและด้านเศรษฐกิจ

##### แนวทางการพัฒนา

ก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจให้ประชาชนได้รับการบริการสาธารณะให้ความสะดวก และรวดเร็วขึ้น โดยเน้นการมีมาตรฐานและเกิดความยุติธรรมดังนี้

1. ก่อสร้างและปรับปรุงบำรุงถนน สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำให้เป็นไปด้วยความสะดวก

2. ก่อสร้างขยายเขตไฟฟ้าและไฟฟ้าสาธารณะ

3. ก่อสร้างและขยายเขตการบริการประปา

4. บริการสาธารณะที่ประชาชนพึงได้รับอย่างถ้วนหน้า

5. ปรับปรุงซ่อมแซมขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอุปโภคและบริโภค

#### 2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

##### เป้าหมาย

เพื่อสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทางเศรษฐกิจระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์และการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ให้มีความสามารถและทักษะในการพัฒนาฝีมือในการผลิตเพิ่มมูลค่าของสินค้าและสามารถขยายการตลาดไปสู่ตลาดกลาง ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และการแปรรูปสินค้าเกษตร และยุทธศาสตร์สร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดขอนแก่น

##### แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมศักยภาพและขีดความสามารถในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์และการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

2. เสริมสร้างและเพิ่มทักษะอาชีพของครัวเรือนและกลุ่มอาชีพ
3. สร้างความตระหนักแก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค

### 3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต

#### เป้าหมาย

เพื่อเสริมสร้างทักษะของคนภายในชุมชนทั้งทางด้านจิตใจ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสวัสดิการและสังคม ด้านกีฬา ให้มีคุณภาพและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

#### แนวทางการพัฒนา

1. การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
2. การพัฒนาและส่งเสริมการศึกษา
3. การพัฒนาส่งเสริมด้านสุขภาพและอนามัย
4. การพัฒนาและส่งเสริมด้านสวัสดิการชุมชน
5. การพัฒนาและส่งเสริมด้านกีฬาและการนันทนาการ

### 4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

#### เป้าหมาย

เพื่อพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอันพึงปรารถนาร่วมกันไม่ให้มีปัญหาภายในชุมชนซึ่งเป็นไปตามแนวทางยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด

#### แนวทางการพัฒนา

1. สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม
2. สร้างจิตสำนึกและความตระหนักของผู้ประกอบการและผู้บริโภค.
3. การบริหารจัดการและรณรงค์กำจัดขยะมูลฝอย

### 5. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

#### เป้าหมาย

เพื่อสนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและให้บรรลุแนวทางการดำเนินงานของจังหวัดนครราชสีมาตามยุทธศาสตร์การบริหารราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

#### แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรทุกภาคส่วนในการพัฒนาทางการเมืองและสังคม
2. ส่งเสริมการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรและองค์กรให้มีขีดความสามารถในการพัฒนา
3. ส่งเสริมการพัฒนาระบบการบริการประชาชนตามมาตรฐานสากล (PSO)

4. การพัฒนาและจัดระเบียบของชุมชนและสังคม

6. ยุทธศาสตร์ตามแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ  
แนวนโยบายของรัฐบาล

เป้าหมาย

เพื่อปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนในการจัดระบบ  
บริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร  
ปกครองส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติงานตามแนวทางนโยบายของรัฐบาล

แนวทางการพัฒนา

ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนงานในการจัดการระบบบริการ  
สาธารณะตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจกำหนดและดำเนินงานหรือ  
กิจกรรมที่ได้มอบจากรัฐบาล

1. การถ่ายโอนงานกิจการจัดการศึกษา
2. ส่งเสริมอัตราการป้องกันเฝ้าระวังรักษาบำบัดผู้เสี่ยงติดยาเสพติด และรักษา

ชุมชนให้เข้มแข็ง

3. ส่งเสริมการมีสุขภาพอนามัยที่ดีของมารดาและทารก
4. ส่งเสริมระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้สามารถลดปัญหาความ  
รุนแรงจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย อาชญากรรมและสาธารณภัยต่าง ๆ
5. ส่งเสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการสาธารณสุข
6. ส่งเสริมและสนับสนุนแนวนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนา

จังหวัด

---

## บทที่ 4

## ผลการศึกษา

การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิด้วยเทคนิคการมีส่วนร่วมของชุมชนและข้อมูลทุติยภูมิ จากองค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง โดยการนำเสนอผลการศึกษาจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนของตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง 3) แนวทางการพัฒนาจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดย แต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

## 4.1 ผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของคนในชุมชนตำบลคอนช้าง ซึ่งได้ กลุ่มอาชีพที่ดำเนินการในปัจจุบันและได้จดทะเบียนกับทางราชการ จำนวน 7 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มทำนํ้ายาเอนกประสงค์ 2) กลุ่มประมงน้ำจืด 3) กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด 4) กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา 5) กลุ่มทำปลาสามแฉลบอง 6) กลุ่มทอเสื่อกก 7) กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์พืช ซึ่งจากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพด้วยกระบวนการกลุ่ม (Focus group) เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2554 ได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

## 1) กลุ่มทำนํ้ายาเอนกประสงค์

กลุ่มทำนํ้ายาเอนกประสงค์ จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๔ เริ่มแรกมี จ.ก.ส. เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและเป็นวิทยากรให้การอบรมการทำนํ้ายาเอนกประสงค์แก่สมาชิก ปัจจุบันมีสมาชิก ๓๐ คน การดำเนินงานในกลุ่มทำนํ้ายาเอนกประสงค์ ไม่มีการร่วมทุน โดยได้รับเงินสนับสนุนจาก อบต. คอนช้าง เป็นจำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๔๔ เป็นเงินให้เปล่า

- ผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มได้นำงบประมาณจาก อบต. คอนช้าง รวมกลุ่มทำนํ้ายาเอนกประสงค์ โดยเฉพาะ นํ้ายาล้างจาน แชมพู และมีการทำพืชมเสน ยาต้ม ผลิตภัณฑ์ที่ขายดีคือนํ้ายาล้างจาน ทำให้กลุ่มทำนํ้ายาล้างจานชาย มี ๒ ขนาดๆ๑๐ ml ราคา ๑๐ บาท ขนาด ๓๐ ml ราคา ๒๐ ml โดยซื้อวัตถุดิบ บรรจุภัณฑ์จากจังหวัดขอนแก่น

การตลาด ทางกลุ่มได้นำผลิตภัณฑ์จำหน่ายในท้องถิ่น และตำบล โดยไม่ได้ขยายตลาดไปสู่ท้องถิ่นอื่นมากนัก

กำไร จากการขายผลิตภัณฑ์ จากกลุ่มมีข้อตกลงร่วมกัน แต่ไม่มีข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม คือ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ เข้ากลุ่ม อีก ๔๐ เปอร์เซ็นต์ปันผลกำไร โดยการปันผลกำไรตามจำนวนครั้งของสมาชิกร่วมทำผลิตภัณฑ์

ปัจจุบันนี้สมาชิกที่ทำผลิตภัณฑ์เป็นประจำมีเพียงรายเดียว นอกจากทำใช้ในครัวเรือนเหลือจึงได้ขายในท้องถิ่นเอง ปัจจุบันนี้กลุ่มมีเงินทุน ๑,๒๘๘ บาท

## 2) กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด

ประธานกลุ่ม นางพันธ์ ยมหาด หมู่ที่ ๘ ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๒-๑๐๑๒๓๙ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๙

- สมาชิกกลุ่ม สมาชิกเริ่มแรกมี ๑๕ คน ปัจจุบันมีสมาชิก ๓๐ คน การดำเนินงานในกลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด มีการร่วมทุน โดยปีแรกสมาชิกถือหุ้นๆ ๑๐ บาท ทางกลุ่มได้เขียนโครงการ ขอรับสนับสนุนจาก อบต. คอนช้าง เป็นจำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๔๙ เป็นเงินให้เปล่า

- ผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มได้จักซื้อพันธุ์จิ้งหรีด ภาดละ ๕๐ บาท จากท้องถิ่นที่ใกล้เคียง โดยใช้ท่อ ซีเมนต์ ขนาด กว้าง ๑.๕๐ เมตร สูง ๑ เมตร เลี้ยงจิ้งหรีด ท่อหนึ่งใช้พันธุ์จิ้งหรีดประมาณ ๔-๕ ภาด สมาชิกส่วนใหญ่เลี้ยงประมาณ ๗ - ๑๐ ท่อ เลี้ยงบริเวณใต้ถุนบ้าน จิ้งหรีด ๑ ท่อ ได้ประมาณ ๓ - ๕ กิโลกรัม
- การตลาด เมื่อปี ๒๕๕๒ ทางกลุ่มได้จำหน่ายจิ้งหรีด กิโลกรัมละ ๑๕๐ บาท ต่อมาปีที่ ๒ คือปี ๒๕๕๓ ราคาจิ้งหรีด กิโลกรัมละ ๑๐๐ บาท ปีที่ ๓ ปี ๒๕๕๔ กิโลกรัมละ ๖๐ - ๘๐ บาท โดย
  - จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มาซื้อถึงที่บ้าน
  - จำหน่ายในหมู่บ้าน
  - แปรรูป (ทอดจิ้งหรีด)จำหน่ายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น
- กำไร ทางกลุ่มได้นำงบประมาณจาก อบต. คอนช้าง รวมกลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด โดยปล่อยกู้ให้กับสมาชิก ร้อยละ ๒ บาทต่อเดือน และนำดอกเบี้ยที่เก็บได้ปล่อยให้สมาชิกกลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด ได้มีการปันผลเพียง ๒ ปี ที่ผ่านมา กลุ่มมีข้อตกลงร่วมกัน แต่ไม่มีข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม คือ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ เข้ากลุ่ม อีก ๔๐ เปอร์เซ็นต์ปันผลกำไร ปันผลแต่ละครั้งสมาชิกกลุ่มมีการประชุมทุกครั้ง
- ปัจจุบันนี้สมาชิกไม่ได้ทำกิจกรรมเลี้ยงจิ้งหรีด

## 3) กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด

กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด หมู่ที่ ๓ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๐ ปัจจุบันมีสมาชิก ๒๕ คน การดำเนินงานในกลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด มีการร่วมทุน โดยปีแรกสมาชิกถือหุ้นๆ ๕๐ บาท ทางกลุ่มได้เขียนโครงการ ขอรับการสนับสนุนจาก อบต. คอนช้าง เป็นจำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๕๐ เป็นเงินให้เปล่า

ผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มได้จักซื้อพันธุ์จิ้งหรีด ภาดละ ๕๐ บาท จากท้องถิ่นที่ใกล้เคียง โดยใช้ท่อ ซีเมนต์ ขนาด กว้าง ๑.๕๐ เมตร สูง ๑ เมตร เลี้ยงจิ้งหรีด ท่อหนึ่งใช้พันธุ์จิ้งหรีดประมาณ ๔-๕ ภาด สมาชิกส่วนใหญ่เลี้ยงประมาณ ๕ - ๖ ท่อ เลี้ยงบริเวณใต้ถุนบ้าน จิ้งหรีด ๑ ท่อ ได้ประมาณ ๓ - ๕ กิโลกรัม

การตลาด เมื่อปี ๒๕๕๒ ทางกลุ่มได้จำหน่ายจิ้งหรีด กิโลกรัมละ ๑๕๐ บาท ต่อมาปีที่ ๒ คือปี ๒๕๕๓ ราคาจิ้งหรีด กิโลกรัมละ ๑๐๐ บาท ปีที่ ๓ ปี ๒๕๕๔ กิโลกรัมละ ๖๐ - ๘๐ บาท โดย

- จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มาซื้อถึงที่บ้าน
- จำหน่ายในหมู่บ้าน
- แปรรูป (ทอดจิ้งหรีด)จำหน่ายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น
- กำไร ทางกลุ่มได้นำงบประมาณจาก อบต. คอนช้าง รวมกลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด โดยปล่อยกู้ให้กับสมาชิก ร้อยละ ๒ บาทต่อเดือน และนำดอกเบี้ยที่เก็บได้ปล่อยให้สมาชิกกลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด ได้มีการปันผลเพียง ๑ ครั้ง กลุ่มปล่อยกู้ไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท ต่อมาปล่อยกู้ให้สมาชิกไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท โดยมีสมาชิกในกลุ่มค้ากันเอง และในปีที่ผ่านมากลุ่มยังไม่ได้เก็บเงินทั้งต้นและดอกจากสมาชิก ปัจจุบันกลุ่มมีเงินจำนวน ๒๐,๗๐๐ บาท ปัจจุบันนี้สมาชิกไม่ได้ทำกิจกรรมเลี้ยงจิ้งหรีด



#### 4) กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา

กลุ่มทำเครื่องปั้นดินเผา จัดตั้งขึ้น เมื่อปี ๒๕๔๙ โดยกลุ่มทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นที่สนใจของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นอย่างมาก ทั้งเป็นวิทยากรด้านการทำเครื่องปั้นดินเผาให้กับนักศึกษา ผู้ที่สนใจ และบุคคลภายนอก เมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมาหมู่บ้านนี้มีอาชีพปั้นหม้อ เพราะวัตถุดิบในพื้นที่ ที่มีคุณภาพในการปั้นหม้อสูง และอยู่ในบริเวณใกล้หมู่บ้าน รวมทั้งเป็นการสืบทอดมาตั้งแต่รุ่นหลังสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๘ ขึ้น สมาชิกกลุ่ม เริ่มแรกมี ๑๑ คน ปัจจุบันมีสมาชิก ๒ คน ที่ทำเครื่องปั้นดินเผา

**ผลิตภัณฑ์** เครื่องปั้นดินเผา ส่วนใหญ่สมาชิกมีความถนัดปั้นหม้อ ปั้นครก ปั้นไห และวิธีปั้นใช้แรงงานตัวเอง โดยไม่มีเครื่องจักร หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการปั้นหม้อมาใช้ หนึ่งวันปั้นได้ประมาณ ๕-๑๐ ใบ ขั้นตอนในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา มีหลายขั้นตอน เช่น ขั้นตอนเตรียมดินในการปั้นหม้อ จะต้องนำดินที่มีคุณสมบัติเหนียว มาตากแดดให้แห้งผสมกับหัวเชื้อ(แกลบ) โดยการโรดใส่ครกขนาดใหญ่ใช้แรงงานตัวเอง จากนั้นนำมาหมักใส่ถัง ประมาณ ๓- ๕ คืน นำดินที่หมักกับหัวเชื้อมาให้เป็นเนื้อเดียวกัน และนำมาปั้นด้วยมือ ดินหนึ่งกิโลกรัมปั้นหม้อได้ประมาณ ๑ ใบ ตากให้แห้งแล้วนำเข้าเตาเผา

**การตลาด** ทางกลุ่มทำเครื่องปั้นดินเผา ได้กำหนดราคาตามขนาดของผลิตภัณฑ์ หม้อที่มีขนาดเล็กใบละ ๓๐- ๔๐ บาท ขนาดกลาง ๕๐- ๗๐ บาท ขนาดใหญ่ ๘๐- ๑๐๐ บาท การจำหน่ายเมื่อ ๘ - ๘ ปีที่ผ่านมาสมาชิกกลุ่มได้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาทุกคน จะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงบ้าน แต่ปัจจุบันนี้สมาชิกที่ยังปั้นเครื่องปั้นดินเผาจะทำตามที่คำสั่งให้ทำ บ้างก็ทำเองจะนำไปขายตามท้องถนนใกล้เคียง ส่วนใหญ่แล้วกลุ่ม ได้นำผลิตภัณฑ์จำหน่ายในท้องถิ่น และตำบล โดยไม่ได้ขยายตลาดไปสู่ท้องถิ่น

**กำไร** ปัจจุบันนี้ทางกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาได้หยุดการผลิต มีเพียง ๒ รายเท่านั้นที่ทำอยู่ แต่ทำในปริมาณน้อย และไม่ได้อยู่ในรูปแบบของกลุ่มทำเป็นส่วนตัว กำไรที่ได้จึงไม่ได้เข้ากลุ่ม

#### 5) กลุ่มทอเสื่อกก

กลุ่มทอเสื่อกก จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๔๔ มีสมาชิกเริ่มแรก ๓๐ คน ซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น ได้รวมกลุ่มทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณจากสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำนวน ๔๕,๐๐๐ บาท เมื่อปี ๒๕๔๘ ได้รับสนับสนุนจาก อบต.คอนช้าง จำนวน ๕,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๔๙ ได้รับงบการสนับสนุนจาก อบต. คอนช้างจำนวน ๕,๐๐๐ บาท และสมาชิก ได้ร่วมทุนโดยการถือหุ้น ๑ ละ ๑๐ บาท สมาชิกได้นำงบประมาณ มาบริหารกิจกรรมทอเสื่อกก โดยปล่อยกู้ให้สมาชิกยืมไปใช้ในการซื้ออุปกรณ์ผลิตเสื่อกก ไม่เกินรายละ ๒,๐๐๐ บาท ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑ บาทต่อเดือน

ปัจจุบันมีสมาชิก ๖๔ ราย การดำเนินงานในกลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มได้มีข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยแบ่ง ๕% กรรมการ สมทบเข้ากลุ่ม ๑๕% และอีก ๘๐% แบ่งปันกำไรให้แก่สมาชิกทุก ช่วงปลายเดือนเมษายนของทุกปี ปัจจุบันกลุ่มทอเสื่อกก มีทุน ๑๗๔,๘๐๐ บาท

**ผลิตภัณฑ์** ทางกลุ่มได้ซื้อวัตถุดิบทอเสื่อกก ใช้ต้นกก ต้นไทร ต้นธูป มาใช้เป็นวัตถุดิบในการทอเสื่อ โดยวัตถุดิบจากท้องถิ่นในหมู่บ้าน ปลูกไว้ใช้เอง และซื้อต้นกกจากนอกท้องถิ่น ในกิโลกรัม ๒ บาท ควบคู่กับ

คันรูป และต้นไหล ได้แปรรูปเสื่อ กว้าง ๑ เมตร ยาว ๑.๘๐ เมตร ทอเสื่อได้ประมาณ ๓-๕ ผืนต่อวัน เดือนหนึ่งสมาชิกทอเสื่อได้ประมาณ ๑๐๐ ผืน และปัจจุบันนี้สมาชิกทั้ง ๖๔ รายยังดำเนินกิจกรรมทอเสื่อ โดยเฉพาะในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว

**การตลาด** เมื่อปีที่ผ่านมาทางกลุ่มได้รับซื้อเสื่อจากสมาชิกในราคา ผืนละ ๒๘ บาท และขายต่อให้พ่อค้าที่มาซื้อถึงกลุ่ม ในผืนละ ๓๐ บาท จากงบประมาณที่กลุ่มมีอยู่ แต่ปัจจุบันนี้ทางสมาชิกได้ขายเสื่อให้กับพ่อค้าโดยตรงโดยไม่ผ่านกลุ่ม เนื่องจากพ่อค้าให้ราคาสูงกว่ากลุ่ม ราคาเสื่อผืนละ ๓๐ บาท และราคาเนื้อที่เย็บขอบ ราคาผืนละ ๓๕ บาท เมื่อกลุ่มมีประชามติที่จะขายให้กับพ่อค้า โดยไม่ผ่านกลุ่มทอเสื่อ

#### 6) กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ทุเรียน

ประธานกลุ่ม นางสุนันทา นาคี หมู่ที่ ๕ ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๒-๘๕๖๖๕๒๙

กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ทุเรียน จัดตั้งขึ้น เมื่อปี ๒๕๔๖ มีสมาชิก เริ่มแรก ๒๒ ราย รวมกลุ่มเป็นสมาชิก โดยปศุสัตว์ ท้าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและเป็นวิทยากรให้การอบรมการปลูกทุเรียน และมอบเมล็ดพันธุ์ทุเรียน ให้แก่สมาชิกรายละ ๒ กิโลกรัมต่อไร่ ปัจจุบันนี้ได้มีการก่อตั้งเป็นชมรมทุเรียนแห่งประเทศไทย รับซื้อจากสมาชิกโดยประกันราคา ๖๐ บาทต่อกิโลกรัม เป็นศูนย์กลางในการรับซื้อพันธุ์ทุเรียนจากสมาชิก จำนวนจำกัดตามโควตาที่ทางศูนย์ฯ ตั้งไว้ ที่เหลือขายให้พ่อค้าคนกลางกิโลกรัม ๔๐ - ๔๕ บาท สมาชิกส่วนใหญ่ปลูกทุเรียน ประมาณคนละ ๕-๒๐ ไร่ ปลูกได้ปีละ ๑ ครั้ง ได้ผลผลิตไร่ละ ๗๐-๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ หมู่บ้านละ ๒ ตำบล หรือกลุ่มละ ๒ ตำบล

เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๘ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีสมาชิกปัจจุบันนี้ ๔๘ ราย ได้ทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. คอนช้างเป็นจำนวน ๕,๐๐๐ บาท เงินให้เปล่า และปี ๒๕๕๓ อบต.คอนช้าง สนับสนุน จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท มีการรวมทุนของสมาชิกเดือนละ ๒๐ บาท และปล่อยกู้ให้สมาชิก ดอกเบี้ยร้อยละ ๒ บาทต่อเดือน ไม่เกินรายละ ๒,๐๐๐ บาท โดยมีสมาชิกในกลุ่มรับรองกันเอง มีระยะเวลาปล่อยกู้หนึ่งปีและมีการส่งคืนดอกเบี้ยและต้น

กำไรจากการปล่อยกู้ให้กับสมาชิก จากการจัดสรร ปันผล ๔๐% แบ่งให้สมาชิก กรรมการ ๒๐% สมทบกลุ่ม ๓๐% วัสดุอุปกรณ์ ๑๐% ปัจจุบันนี้กลุ่มมีงบประมาณ ๗๘,๖๓๙ บาท

#### 7) กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ทุเรียน

ประธานกลุ่ม นายสัมฤทธิ์ จันทร์แจ้ง หมู่ที่ ๖ ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เบอร์ โทรศัพท์ ๐๘๗-๔๕๕๔๖๖๒๗

กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ทุเรียน จัดตั้งขึ้น เมื่อปี ๒๕๔๓ มีสมาชิก เริ่มแรก ๑๐ ราย รวมกลุ่มเป็นสมาชิก โดยปศุสัตว์ ท้าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและเป็นวิทยากรให้การอบรมการปลูกทุเรียน และมอบเมล็ดพันธุ์ทุเรียน ให้แก่สมาชิกรายละ ๒ กิโลกรัมต่อไร่ ปัจจุบันนี้ได้มีการก่อตั้งเป็นชมรมทุเรียนแห่งประเทศไทย รับซื้อจากสมาชิกโดยประกันราคา ๖๐ บาทต่อกิโลกรัม เป็นศูนย์กลางในการรับซื้อพันธุ์ทุเรียนจากสมาชิก จำนวนจำกัดตามโควตาที่ทางศูนย์ฯ ตั้งไว้ ที่เหลือขายให้พ่อค้าคนกลางกิโลกรัม ๔๐ - ๔๕ บาท สมาชิกส่วนใหญ่ปลูกทุเรียน ประมาณคนละ ๕-๒๐ ไร่ ปลูกได้ปีละ ๑ ครั้ง ได้ผลผลิตไร่ละ ๗๐-๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ หมู่บ้านละ ๒ ตำบล หรือกลุ่มละ ๒ ตำบล

เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๘ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีสมาชิกปัจจุบันนี้ ๘ ราย ได้ทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. คอนช้างเป็นจำนวน ๕,๐๐๐ บาท เงินให้เปล่า และปี ๒๕๕๓ อบต.คอนช้าง

กำไรจากการปล่อยกู้ให้กับสมาชิก จากการจัดสรร ปันผล ๔๐% แบ่งให้สมาชิก กรรมการ ๒๐% สมทบกลุ่ม ๓๐% วัสดุอุปกรณ์ ๑๐% ปัจจุบันนี้กลุ่มมีงบประมาณ ๗๘,๖๓๙ บาท

#### 8) กลุ่มประมงน้ำจืด

กลุ่มประมงน้ำจืด จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๗ บริเวณทำประมงน้ำจืด คือแก่งน้ำต้อน ติดกับบ้านป่าเหลื่อม ลักษณะพื้นที่หาปลาเป็นแก้มลิงคอยกักเก็บในช่วงฤดูฝน ฤดูแล้งตามแก่งน้ำต้อนมีน้ำ ความพื้นที่แก่ง เนื้อที่ประมาณ ๖๐๐ ไร่ อุปกรณ์หาปลาส่วนมากเป็นอุปกรณ์พื้นบ้านที่สืบทอดกันมา เช่น เรือ หาปลาขนาดเล็ก อวน แห ตาข่าย การบริหารงานกลุ่มส่วนใหญ่ประธานกลุ่มเป็นผู้บริหารเอง ทั้งการเดินทาง ติดต่อธนาคาร เก็บดอกเบี้ยกับสมาชิก โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

**สมาชิกกลุ่ม** ปัจจุบันมีสมาชิก ๔๒ คน การดำเนินงานในกลุ่มทำประมงน้ำจืด มีการร่วมหุ้นของ สมาชิก หุ้นละ ๑๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๓๐ หุ้น เมื่อปีแรกที่จัดตั้งกลุ่ม และได้ทำโครงการ ของบสนับสนุนของ กลุ่มทำประมงน้ำจืดจาก อบต. ดอนช้าง เมื่อปี ๒๕๕๐ บาท โดยได้รับเงินสนับสนุนจาก อบต. ดอนช้าง เป็น จำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท และในปี ๒๕๕๑ เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท เป็นเงินให้เปล่า สมาชิกกลุ่ม จะมีการ ประชุมปีละ ๒ ครั้ง คือ ๖ เดือนครั้งหนึ่ง

**กำไร** ทางกลุ่มได้นำงบประมาณจาก อบต. ดอนช้าง และรวมเงินหุ้นที่ได้จากสมาชิก ปล่อยให้สมาชิก ในกลุ่มยืมไปใช้ในกิจกรรมการหาปลา เช่น อุปกรณ์หาปลา โดยปล่อยให้สมาชิกคอกร้อยละ ๑ บาทต่อเดือน ปัจจุบันนี้กลุ่มมีเงินทุนและดอกเบี้ยเป็นเงิน ๘,๖๗๕ บาทในการบริหารจัดการของกลุ่ม มีข้อตกลงร่วมกัน โดยไม่มีข้อบังคับกลุ่ม หรือระเบียบกลุ่ม โดยข้อ ตกลงของกลุ่มเงินปันผลที่คิดแต่ละปี กลุ่มจะนำเงินปันผล มาร่วมเป็นหุ้นของสมาชิกกลุ่มอีก ถ้าหากกลุ่มไม่ได้เงินทุนและกำไรไม่ถึงแสนบาท ทางกลุ่มจะไม่ปันผลให้กับ สมาชิก

#### 9) กลุ่มทำปลาส้ม,แจ่วบอง

กลุ่มทำปลาส้ม แจ่วบอง จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๖ โดยมีพัฒนาชุมชนอำเภอ มาให้ความรู้ในการทำ ปลาส้ม และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท ได้รับการสนับสนุนจาก อบต. ดอนช้างเป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท และกลุ่มได้ขึ้นเป็น OTOP โดยสมาชิกกลุ่มทำปลาส้มได้แยกตัวออกไปทำแจ่วบอง บางส่วนและมีการร่วม ได้ทำแจ่วบองโดยใช้ งบประมาณของสมาชิกทำการผลิตเอง คนละ ๒๐๐ - ๓๐๐ บาท

**สมาชิกกลุ่ม** สมาชิกเริ่มแรกมี ๑๐ คน ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๕ คน การดำเนินงานในกลุ่มทำ ปลาส้ม ร่วมกับทำแจ่วบอง มีการร่วมทุน โดยปีแรกสมาชิกรายละ ๑๐๐ บาท ทางกลุ่มได้เขียนโครงการ ขอรับสนับสนุนจาก อบต. ดอนช้าง เป็นจำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๕๐ เป็นเงินให้เปล่า ได้นำเงินส่วน นี้ซื้ออุปกรณ์ในการทำปลาส้ม และกลุ่มได้มีข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

**ผลิตภัณฑ์** ทางกลุ่มได้ซื้อวัตถุดิบทำปลาส้ม จากในท้องถิ่นประมงน้ำจืดแก่งน้ำต้อนใกล้หมู่บ้าน และ จากตลาดในจังหวัด โดยเฉพาะปลาตะเพียน ๓ กิโลกรัม ๑๐๐ บาท แต่ปัจจุบันนี้ ปลา กิโลกรัมละ ๔๐ - ๕๐ บาท จำหน่ายหมดภายใน ๔ วัน

**การตลาด** ทางกลุ่มได้จำหน่ายปลาส้ม กิโลกรัมละ ๖๐- ๗๐ บาท ครั้งหนึ่งทำปลาส้ม ๑๐-๒๐ กิโลกรัม จำหน่ายตามพื้นที่ในท้องถิ่น

**กำไร** ในการทำปลาส้มของกลุ่ม กำไรจากจำหน่ายปลาส้ม ๑ กิโลกรัม จะได้กำไร กิโลกรัมละ ประมาณ ๒๐- ๓๐ บาท ทุกสิ้นเดือนแบ่งผลกำไรให้สมาชิก ต้นทุนเหลือไว้ใช้ในการผลิตปลาส้มครั้งต่อไป ปัจจุบันกลุ่มมีเงินเหลือ ๑๐,๐๐๐ บาท

## 10) กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์

ประธานกลุ่ม นางเข็มพร ใจทน หมู่ที่ ๑ ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เบอร์ โทรศัพท์ ๐๘๐-๔๐๓๑๖๑๑ กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ส่วนใหญ่เป็นการทำดอกไม้จันทน์ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๘

- สมาชิกกลุ่ม สมาชิกเริ่มแรกมี ๑๕ คน ปัจจุบันมีสมาชิก ๓๐ คน การดำเนินงานในกลุ่มทำดอกไม้จันทน์ ไม่มีการร่วมทุน โดยได้รับเงินสนับสนุนจาก อบต. คอนช้าง เป็นจำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๕๙ เป็นเงินให้เปล่า
- ผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มได้นำงบประมาณจาก อบต. คอนช้าง ซื้ออุปกรณ์ วัตถุดิบในการจัดทำดอกไม้จันทน์
- การตลาด ทางกลุ่มได้นำผลิตภัณฑ์จำหน่ายในท้องถิ่น และตำบล โดยไม่ได้ขยายตลาดไปสู่ท้องถิ่นอื่นมากนัก
- กำไร จากการขายผลิตภัณฑ์ จากกลุ่มมีข้อตกลงร่วมกัน แต่ไม่มีข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม คือ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ เข้ากลุ่ม อีก ๔๐ เปอร์เซ็นต์ปันผลกำไร โดยการปันผลกำไรตามจำนวนครั้งของสมาชิกร่วมทำผลิตภัณฑ์
- ปัจจุบันนี้สมาชิกที่ได้ทำดอกไม้จันทน์เพียงบางรายเท่านั้น

จากข้อมูลศักยภาพกลุ่มอาชีพทั้ง 10 กลุ่ม ผู้วิจัยได้ประเมินศักยภาพโดยแบบประเมินที่พัฒนาขึ้นจากกรมส่งเสริมการเกษตรฯ ซึ่งจากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพด้วยการจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) ได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สามารถวางแผนพัฒนาได้ ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน และประเมินตามเกณฑ์ของกรมส่งเสริมการเกษตรฯ ดังรายละเอียดการประเมินที่แสดงในภาคผนวก ก ซึ่งได้ผลสรุปที่แสดงในตารางที่ 4-1 แบบสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และจากผลประเมินศักยภาพ พบว่า กลุ่มอาชีพทอเสื่อกก มีศักยภาพสูงที่สุด อยู่ที่ระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มอาชีพที่เหลือได้คะแนนผลการประเมินศักยภาพ อยู่ที่ระดับต้องปรับปรุง

จากผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพของตำบลคอนช้างในตารางที่ 4.1 และสรุปปัญหาอุปสรรคในตารางที่ 4.2 ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับการทำ SWOT และ TOWS ที่ได้จากการระดมสมองในการประชุมกลุ่ม (Focus Groups) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต่อไป

ตารางที่ 4.1 แบบสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ประเด็น	กลุ่มนายาเอนกประสงค์			กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดหมู่ 3			กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด หมู่ 8			กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา			กลุ่มทอเสื่อกก		
	ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล		
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ															
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน			✓			✓			✓			✓	✓		
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน			✓			✓			✓		✓			✓	
3. การบริหารตลาด			✓			✓			✓			✓		✓	
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร			✓			✓			✓			✓		✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓			✓			✓			✓		✓	
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ			✓			✓			✓			✓		✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์															
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน															
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน						✓			✓			✓		✓	
1) ลดรายจ่าย		✓				✓			✓			✓		✓	
2) เพิ่มรายได้		✓				✓			✓			✓		✓	
3) มีคุณภาพชีวิตดี ทั้งตนเองได้			✓			✓			✓		✓			✓	
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ			✓			✓			✓			✓		✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน			✓			✓			✓			✓		✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน			✓			✓			✓			✓		✓	
ผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน	ต้องปรับปรุง			ต้องปรับปรุง			ต้องปรับปรุง			ต้องปรับปรุง			ปานกลาง		

หมายเหตุ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด (1.) นางพันธ์ ยมมาต (2.) นางอรทัยรัตน์ พรหมศรี

ตารางที่ 4.1(ต่อ) แบบสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ประเด็น	กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 5			กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 6			กลุ่มประมงน้ำจืด			กลุ่มปลาส้ม,แจ่วบอง			กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์			
	ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
<b>ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ</b>																
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน			✓		✓				✓			✓			✓	
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน			✓			✓			✓			✓			✓	
3. การบริหารตลาด		✓				✓		✓				✓			✓	
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร			✓			✓			✓			✓			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		✓				✓			✓			✓			✓	
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ		✓					✓		✓		✓				✓	
<b>ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์</b>																
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน																
8. ด้านประสิทธิผลตามภารกิจวิสาหกิจชุมชน																
8.1 ผลรายได้			✓			✓			✓			✓			✓	
8.2 ผลกำไร		✓				✓	✓		✓		✓				✓	
8.3 ผลคุณภาพชีวิตดี ที่ตนเองได้		✓				✓			✓			✓			✓	
8.4 ผลคุณภาพสินค้าและบริการ			✓			✓			✓		✓				✓	
8.5 ผลประสิทธิภาพของการดำเนินงาน			✓			✓			✓			✓			✓	
8.6 ผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน			✓			✓			✓			✓			✓	
8.7 ผลการดำเนินงานด้านคุณภาพของวิสาหกิจ		ต้องปรับปรุง			ต้องปรับปรุง			ต้องปรับปรุง			ต้องปรับปรุง			ต้องปรับปรุง		

ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ	ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1.กลุ่มทำน้ายาประสังค์	<p><b>สมาชิก</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-การขาดการรวมกลุ่มของสมาชิก</li> <li>-การบริหารกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ</li> <li>-ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. กศน. ธกส.</li> <li>- ไม่มีการรวมทุนของสมาชิกกลุ่ม /การถือหุ้น/การออม</li> </ul> <p><b>วัตถุดิบ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-วัตถุดิบส่วนใหญ่ไม่มีในท้องถิ่น จำเป็นต้องจัดหาจากภายนอกท้องถิ่น</li> <li>- การทำผลิตภัณฑ์ไม่ต่อเนื่อง ทำให้วัตถุดิบที่ซื้อมาเหลือ จึงทำให้ต้นทุนเสียเปล่า และเสียไปโดยไม่ได้รับประโยชน์ เช่นการระเหยของการบูร น้ำหอม หัวเชื้อทำน้ายา เป็นต้น</li> </ul> <p><b>ผลผลิต</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-ไม่มีการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ เช่นบรรจุภัณฑ์ใส่น้ายาล้างจาน</li> </ul> <p><b>การจำหน่ายผลิตภัณฑ์</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่น</li> <li>-สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มทำกิจกรรม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์</li> <li>-การอบรมเรื่องการทำบัญชี ที่ถูกต้อง</li> <li>-การอบรมพัฒนาฝีมือการทำผลิตภัณฑ์</li> <li>-มีช่องทางในการขยายตลาดออกนอกท้องถิ่น</li> <li>-จัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน</li> <li>-การพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เช่น การอบรม</li> <li>-ส่งเสริมการฝึกอาชีพใหม่ เช่น การทำของชำร่วย</li> </ul>
2.กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8	<p><b>สมาชิก</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-สมาชิกไม่ให้ความสนใจ ในการทำกิจกรรม</li> <li>-ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม</li> </ul> <p><b>วัตถุดิบ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-อุปกรณ์การเลี้ยงจิ้งหรีดมีราคาแพง เช่น ท่อ</li> <li>-หัวอาหารไก่มีราคาแพง</li> <li>-พันธุ์จิ้งหรีดหายาก ราคาแพง</li> </ul> <p><b>ผลผลิต</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-ราคาจิ้งหรีดไม่คงที่ ราคาต่ำ</li> <li>-ไม่มีการแปรรูปจิ้งหรีด ให้สามารถเก็บได้นาน</li> <li>-ความต้องการของตลาดบริโภคจิ้งหรีดลดน้อยลง</li> <li>-ไม่มีการขยายตลาด การตลาดไม่ต่อเนื่อง</li> <li>-เกิดแมลงรบกวนจิ้งหรีด เช่น มด</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-การอบรมเรื่องการทำบัญชี ที่ถูกต้อง</li> <li>-จัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน</li> <li>-การพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เช่น การอบรม</li> </ul>
3.กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา	<p><b>สมาชิก</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- การขาดการรวมกลุ่มของสมาชิก</li> <li>-คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม</li> <li>-สมาชิกมีอายุมาก ทำการผลิตไม่ไหว</li> </ul> <p><b>วัตถุดิบ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-ดินที่ใช้ปั้นหม้อมีราคาแพง หายาก ถ้าเป็นดินที่อยู่ตามที่สาธารณะต้องใช้น้ำมันในการขนส่ง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้ตรงกับความต้องการของตลาด</li> <li>-การอบรมเรื่องการทำบัญชี ที่ถูกต้อง</li> <li>-การอบรมพัฒนาฝีมือการทำผลิตภัณฑ์</li> <li>-มีช่องทางในการขยายตลาดออกนอกท้องถิ่น</li> <li>-จัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน</li> </ul>

	<p>-อุปกรณ์ที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์มีราคาแพง หายาก เช่น ไมซิน ดันกล้วย แกลบ เป็นต้น</p> <p>-ไม่พาหนะขนวัตถุดิบในจำนวนมาก ปัจจุบันต้องใช้รถเข็นขนดิน มีนซึ่งได้ครั้งละปริมาณน้อย ไม่คุ้มกับเวลาที่เสียไป</p> <p><b>ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์</b></p> <p>-ไม่มีการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ตามความต้องการของตลาด</p> <p>-การผลิตยังล้าสมัย ไม่มีเครื่องจักรเทคโนโลยีใหม่ๆ จึงต้องใช้แรงงานในการผลิต</p> <p>-เป็นการผลิตในครัวเรือน ไม่ได้ขยายไปท้องถิ่นอื่น</p> <p>เขาวขนรุ่นหลังไม่สนใจ ในการถ่ายทอดความรู้</p> <p>-มีผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นมาทดแทนเครื่องปั้นดินเผา เช่น จากพลาสติก</p> <p><b>การจำหน่ายผลิตภัณฑ์</b></p> <p>-ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่น</p> <p>-เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มทำกิจกรรม ทำให้ผลิตภัณฑ์มีน้อยไม่สามารถที่จะต่อรองราคา</p> <p>-ไม่มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ</p> <p>-ความต้องการของตลาดน้อยลง</p>	<p>-การพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เช่น การอบรม</p> <p>-ส่งเสริมการฝึกอาชีพใหม่ เช่น การทำของชำร่วย</p> <p>-มีการบรรจุการทำเครื่องปั้นดินเผาเข้าหลักสูตรการเรียนการสอนของนักเรียนในพื้นที่</p>
<p>1.กลุ่มท่อเลือก</p>	<p><b>สมาชิก</b></p> <p>-ขาดการรวมกลุ่มของผลิตภัณฑ์ ในการต่อรองราคาให้สูงขึ้น</p> <p>-สมาชิกขาดการพัฒนาฝีมือท่อเลือกในสายใหม่ๆ ตามความต้องการของตลาด</p> <p>-สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีเวลาว่าง ในการทำกิจกรรม จะทำในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว</p> <p><b>วัตถุดิบ</b></p> <p>-อุปกรณ์ในการท่อเลือก ลวดลายต่างๆมีราคาแพง ชุดละ ๑,๐๐๐ บาท</p> <p>-ไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเส้นเสมอกัน เช่น การกรีดเส้นกนก เส้นรูป เส้นตันไหล</p> <p>-ราคาสีย้อมกนก สูงขึ้น</p> <p>-วัตถุดิบที่ใช้ท่อ อยู่ไกลจากท้องถิ่น</p> <p><b>ตลาดและผลิตภัณฑ์</b></p> <p>- ราคาสีไม่คงที่ ขึ้นลงกับจำนวนพ่อค้ามารับซื้อ ถ้าพ่อค้ามาซื้อหลายรายราคาสีจะแพงขึ้น แต่หากพ่อค้ามาซื้อ ๑- ๒ ราย ราคาสีจะลดลง</p> <p>-ไม่มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด</p> <p>-ไม่มีการขยายตลาด นอกเหนือจากพ่อค้าคนกลางมารับซื้อในท้องถิ่น และ ในช่วงฤดูฝนไม่มีพ่อค้ามารับซื้อผลิตภัณฑ์</p>	<p><b>ข้อเสนอแนะของกลุ่ม</b></p> <p>-งบประมาณสนับสนุนกลุ่ม</p> <p>-การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์</p> <p>-การอบรมเรื่องการทำบัญชี ที่ถูกต้อง</p> <p>- การอบรมพัฒนาฝีมือการทำผลิตภัณฑ์</p> <p>-มีช่องทางในการขยายตลาดออกนอกท้องถิ่น</p> <p>-การพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เช่น การอบรม</p> <p>-ส่งเสริมอาชีพเสริมใหม่ที่ควบคู่กับท่อเลือก เช่นส่งเสริมการเย็บเสื่อ ในรูปแบบต่างๆ</p> <p>- ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไหล ต้นรูป และส่งขายให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง</p> <p>-ขึ้นทะเบียนท่อเลือก เป็น OTOP หรือ วิสาหกิจชุมชน</p>
<p>๖.กลุ่มผลิตภัณฑ์หว้า</p>	<p><b>ปัญหาอุปสรรค</b></p>	<p><b>ข้อเสนอแนะ</b></p>



<p>ซี หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การขาดการรวมกลุ่มของสมาชิก</li> <li>- คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม</li> <li>ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม ขาดการที่บัญชี รายรับ-รายจ่ายที่ต่อเนื่อง</li> <li>- เกิดความขัดแย้งในกลุ่ม</li> <li>- ความต้องการพันธุ์ปลารูขีของตลาดลดน้อยลง</li> <li>- โควตาการรับซื้อพันธุ์ปลารูขี มีจำนวนจำกัด</li> <li>- พันธุ์ปลารูขีล้นตลาด ทำให้ราคาไม่คงที่</li> <li>- พ่อค้าคนกลางกดราคา ไม่มีการรวมกลุ่มในการต่อรองราคา</li> <li>- ประเทศลาว ประเทศเวียดนามมีการผลิตพันธุ์ปลารูขีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ตลาดหันไปซื้อพันธุ์ปลารูขีจากประเทศเพื่อนบ้าน เพราะมีราคาถูกกว่า</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- งบประมาณสนับสนุนการปลูกพันธุ์ปลารูขี</li> <li>- ไม่มีการขยายตลาดเพิ่มมากขึ้น</li> <li>- สนับสนุนการใช้พันธุ์ปลารูขีในประเทศ</li> <li>- เพิ่มโควตาการรับซื้อพันธุ์ปลารูขีเพิ่มมากขึ้น</li> <li>- งบประมาณสนับสนุนกลุ่ม</li> <li>- การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์</li> <li>- การอบรมเรื่องการทำบัญชี ที่ถูกต้อง</li> <li>- งบประมาณสนับสนุนการปลูกพันธุ์ปลารูขี</li> <li>- มีการขยายตลาดเพิ่มมากขึ้น</li> </ul>
<p>6.กลุ่มประมงน้ำจืด</p>	<p><u>สมาชิก/คณะกรรมการ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- คณะกรรมการไม่ทราบถึงบทบาทหน้าที่</li> <li>- การบริหารกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ</li> <li>- ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม</li> <li>- ขาดการที่บัญชี รายรับ-รายจ่ายที่ต่อเนื่อง</li> <li>- ขาดความต่อเนื่องในการร่วมกิจกรรม</li> </ul> <p><u>ผลผลิต</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ปลาที่หาได้ไม่มีการแปรรูปที่สามารถเพิ่มมูลค่าของผลผลิต</li> <li>- ปลาที่มีจำนวนน้อยลง และมีสมาชิกหาปลาเพิ่มมากขึ้น</li> <li>- ความสำคัญของอุปกรณ์หาปลา</li> </ul> <p><u>การจำหน่ายผลิตภัณฑ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่นมากนัก</li> <li>- สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มในการจำหน่าย</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมี การอบรมการแปรรูปจากปลาให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น</li> <li>- การอบรมเรื่องการทำบัญชี ที่ถูกต้อง</li> <li>- การอบรมพัฒนาฝีมือการทำอุปกรณ์การจับปลา ที่ราคาถูก มีคุณภาพ</li> <li>- มีช่องทางในการขยายตลาดออกนอกท้องถิ่น</li> <li>- จัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน</li> </ul>
<p>7.กลุ่มปลาสามแจ่วบอง</p>	<p><u>สมาชิก</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- การบริหารกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ</li> <li>- เกิดความขัดแย้งในกลุ่ม</li> </ul> <p><u>วัตถุดิบ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- อุปกรณ์ในการทำปลาสามแจ่วคุณภาพ ชำรุด</li> <li>สูญหาย</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์</li> <li>- การอบรมเรื่องการทำบัญชี ที่ถูกต้อง</li> <li>- การอบรมพัฒนาฝีมือการทำผลิตภัณฑ์</li> <li>- มีช่องทางในการขยายตลาดออกนอกท้องถิ่น</li> </ul>

	<p>- วัตถุประสงค์มีราคาแพงขึ้น</p> <p>- วัตถุประสงค์ในท้องถิ่นมีผลลงต้องไปซื้อที่ตลาดในจังหวัด</p> <p>- วัตถุประสงค์การประกอบทำปลาสดราคาสูง</p> <p><u>ผลผลิต</u></p> <p>- ราคาปลาสดไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับราคาปลา</p> <p>- ผลิตภัณฑ์ไม่เก็บไว้รับประทานได้ไม่นาน</p> <p>- ไม่มีการขยายตลาด</p> <p>- ขาดการผลิตต่อเนื่อง</p>	<p>- การพัฒนามาตรฐานให้มีความเข้มแข็ง เช่น การอบรม</p> <p>- ส่งเสริมอาชีพเสริมในนอกเหนือจากการทำปลาสด แจ่วบอง</p>
<p>8.กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์</p>	<p><u>สมาชิก</u></p> <p>- การขาดการรวมกลุ่มของสมาชิก</p> <p>- การบริหารกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ</p> <p>- กรรมการยังขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่ม</p> <p>- ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม</p> <p>- ขาดการที่บัญชี รายรับ-รายจ่ายที่ต่อเนื่อง</p> <p>- ไม่มีการรวมทุนของสมาชิกกลุ่ม / การถือหุ้น/ การออม</p> <p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <p>- วัตถุประสงค์การดอกไม้จันทร์ ราคาแพง</p> <p>- วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ไม่มีในท้องถิ่น จำเป็นต้องจัดหาจากภายนอกท้องถิ่น</p> <p><u>การจำหน่ายผลิตภัณฑ์</u></p> <p>- ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่น</p> <p>- สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มทำกิจกรรม</p>	<p>- การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์</p> <p>- การอบรมเรื่องการทำบัญชี ที่ถูกต้อง</p> <p>- การอบรมพัฒนามืออาชีพการทำผลิตภัณฑ์</p> <p>- มีช่องทางในการขยายตลาดออกนอกท้องถิ่น</p> <p>- จุดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน</p> <p>- การพัฒนามาตรฐานให้มีความเข้มแข็ง เช่น การอบรม</p> <p>- ส่งเสริมการฝึกอาชีพใหม่ เช่น การทำของชำร่วย</p>

ที่มา : จากการสำรวจ, 2553

#### 4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง

โดยการใช้การวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น รวมทั้งทดสอบสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยการจำแนกตัวแปรอิสระ หรือปัจจัยอิทธิพลออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ และองค์กรวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกำหนดให้

1) กลุ่มปัจจัยกระบวนการบริหาร/จัดการเป็นเชิงชั้นที่ 1 ประกอบไปด้วย การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก เพิ่มรายได้ และชุมชนได้รับผลประโยชน์

2) กลุ่มปัจจัยกระบวนการเรียนรู้ เป็นเชิงชั้นที่ 2 ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมขึ้นในวิสาหกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) กลุ่มปัจจัยองค์กรวิสาหกิจชุมชน เป็นเชิงชั้นที่ 3 โดยนำเข้าสู่สมการเป็นเชิงชั้นสุดท้าย ปัจจัยกลุ่มนี้ประกอบด้วย การรู้จักองค์กรวิสาหกิจชุมชนของประชาชนในชุมชน และความพอใจในองค์กรวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้นพบว่าเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในเชิงชั้นที่ 1 กลุ่มกระบวนการบริหาร/จัดการ พบว่าปัจจัยกลุ่มนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 67.26 โดยค่า F มีค่าเท่ากับ 4.109 แสดงว่ากลุ่มตัวแปรกระบวนการบริหารจัดการไม่สามารถในการอธิบายความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเพิ่มปัจจัยกระบวนการเรียนรู้เข้าไปในเชิงชั้นที่ 2 พบว่าปัจจัย 2 กลุ่ม คือ กระบวนการบริหาร/จัดการ และกระบวนการเรียนรู้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 89.62 โดยมีค่า F เท่ากับ 6.913 แสดงว่าเมื่อใส่กลุ่มตัวแปรทางด้านกระบวนการเรียนรู้เข้าไปในสมการ ทำให้สามารถอธิบายสมการได้ดียิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณการ (SEE) ได้ลดลงซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวในเชิงชั้นที่ 2 นี้ พบว่ามีเพียง 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในทางเดียวกัน

สำหรับในขั้นสุดท้ายเมื่อเพิ่มปัจจัยองค์กรวิสาหกิจชุมชน เข้ามาหาความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการพิจารณาตัวแปรทุกตัวแปรที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกันทีเดียว ซึ่งจะใช้ผลการวิเคราะห์ในเชิงชั้นสุดท้ายทดสอบสมมติฐานตามที่กำหนดไว้ พบว่าปัจจัย 3 กลุ่ม คือ การบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ และองค์กรวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 91.50 ในขณะที่ค่า F มีค่าเท่ากับ 3.077 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรทุกตัวแปรเมื่อนำเข้ามาวิเคราะห์ในเชิงชั้นสุดท้าย ปรากฏว่าชุดของตัวแปรดังกล่าวไม่มีความสามารถในการอธิบายความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 90

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปร อันได้แก่ กระบวนการบริหาร/จัดการ กระบวนการเรียนรู้ และองค์กรวิสาหกิจชุมชน กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด 7 ตัวแปร คือ การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก เพิ่มรายได้ และชุมชนได้รับผลประโยชน์ การจัดกิจกรรมขึ้นในวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน การรู้จักองค์กรวิสาหกิจชุมชนของประชาชนในชุมชน และความพอใจในองค์กรวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีเพียงตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ทำการทดสอบในการวิเคราะห์เชิงชั้นที่ 2 เท่านั้น โดยตัวแปรการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในทิศทางเดียวกัน (รายละเอียดตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)  
ของความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปรอิสระ	เชิงชั้นที่		
	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
<b>การบริหารจัดการ</b>			
การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก	-0.105 (-0.218)	-0.189 (-0.565)	-0.130 (-0.276)
การเพิ่มรายได้	-0.072 (-0.629)	-0.009 (-0.104)	0.028 (0.195)
ชุมชนได้รับผลประโยชน์	0.649 (1.784)	0.073 (0.166)	-0.154 (-0.144)
<b>ตัวแปรด้านกระบวนการเรียนรู้</b>			
จำนวนครั้งที่จัดกิจกรรมขึ้นในวิสาหกิจชุมชน		-0.051 (-0.240)	0.138 (0.329)
การมีส่วนร่วมของสมาชิก		0.591 (2.775)*	0.682 (2.078)
<b>องค์กรวิสาหกิจชุมชน</b>			
การรู้จักบทบาทขององค์กรวิสาหกิจชุมชน			-0.132 (-0.655)
ความพอใจในวิสาหกิจชุมชน			-0.032 (-0.096)
ค่าคงที่	0.876 (2.584)	0.934 (3.949)	0.947 (3.072)
R <sup>2</sup>	0.672	0.896	0.915
SEE	0.191	0.131	0.168
F	4.109	6.913	3.077
Sig. F	0.067	0.042	0.267

หมายเหตุ : \* หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05

\*\* หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01

\*\*\* หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับสำคัญทางสถิติเท่ากับ .001

#### 4.3 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จากการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 จากผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน และส่วนที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

#### 4.3.1 ผลการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากการระดมความคิดเห็น แบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

##### 1)จุดแข็ง(Strengs)

1.1) พื้นที่ของตำบลคอนช้างมีสภาพทัศนียภาพอันสวยงามกอบปรักกับความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณ ัญญาหารที่มีอยู่อย่างมากมาย นอกจากนี้สภาพการใช้ชีวิตของชุมชนยังคงใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ประชากร ส่วนใหญ่มืออาชีพเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช และทำหัตถกรรม ตำบลคอนช้างมีอาณาเขตติดกับอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นทำให้การเดินทางเข้าสู่ตำบลคอนช้างมีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก และใช้เวลาเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเพียงแค่10กิโลเมตร

1.2) ตำบลคอนช้างยังมีแหล่งโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ คือปราสาทหินกู่แก้ว และหลักศิลาจารึกกู่แก้ว ปราสาทหินกู่แก้วเป็นโบราณสถานสร้างจากศิลาแดง ถือเป็นศาสนสถานแบบเขมร ขนาดเล็กสร้างขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ใน พุทธศาสนานิกายมหายาน ในปี พ.ศ.2529-2530 กรมศิลปกรทำการขุดแต่งบูรณะกู่แก้ว ได้พบโบราณวัตถุมากมาย ได้แก่ ศิลาจารึก รูปพระโพธิสัตว์วัชรสัตว์วัชรสัตว์ พระโพธิสัตว์วัชรปาณีทรงครุฑรูปเทพพนมหลังสัตว์ เป็นศิลปะสมัยบายอนของเขมร

##### 2)จุดอ่อน(Weaknesses)

2.1) กลุ่มอาชีพที่มีการรวมกลุ่มในปัจจุบันมีความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพน้อย

2.2) ขาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อต่อยอดจากการท่องเที่ยว เช่น ของที่ระลึกจากทรัพยากรหรือวัตถุดิบในชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

##### 3) โอกาสในการพัฒนา(Opputunities)

3.1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยม/สนใจจากนักท่องเที่ยวสูง

##### 4) อุปสรรค (Threats)

4.1) เนื่องจากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นโบราณสถานที่อยู่ในการกำกับดูแลของกรมศิลปากร ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์และพัฒนาได้เต็มที่เพราะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

4.2) มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวน้อย ทำให้มีรายได้เพิ่มไม่เพียงพอ

ตารางที่ 4.4 เมตริก TOWS จากการวิเคราะห์ SWOT  
พื้นที่ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

	<b>O</b>	<b>T</b>
	- ห้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับ ความนิยมจากนักท่องเที่ยว -ใช้เวลาเดินทางจากตัวเมืองน้อย	- กฎระเบียบเกี่ยวกับ โบราณสถาน -มีนักท่องเที่ยวน้อยมีรายได้ เพิ่มไม่น้อยมาก
<b>S</b>	<b>SO</b>	<b>ST</b>
แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ดงนางเป็น โบราณสถานที่มีอายุเก่าแก่ วิถีชีวิตแบบชนบท ที่อยู่ใกล้เมือง	- จัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิต ชนบท(Home stay)	- จัดการประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยว
<b>W</b>	<b>WO</b>	<b>WT</b>
ขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ขาดผลิตภัณฑ์ต่อยอด เช่น อาหาร เครื่องดื่ม, พัฒนาของที่ระลึกที่แสดงอัต ลักษณ์ของชุมชน	-พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้หลากหลาย และแสดงถึงอัตลักษณ์ เพื่อเป็นของที่ ระลึก -จัดระบบการเรียนรู้จากภูมิปัญญา ท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอด ความรู้ให้เยาวชน -พัฒนาความรู้การจัดการท่องเที่ยวแบบ Home Stayและการจัดการกลุ่มอาชีพ	<i>ไม่มี</i>

จากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค พบว่า

5) จุดแข็งที่ควรส่งเสริมและพัฒนา ที่จะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ต่อชุมชน มีดังนี้

5.1) จัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิตชนบท(Home stay) ซึ่งด้มีการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว  
แล้ว จะส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น

6) จุดอ่อนที่มีโอกาสในการพัฒนา มีดังนี้

6.1) พัฒนาผลิตภัณฑ์และการผลิตของวิสาหกิจชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของตำบลคอนช้าง เพื่อ  
เป็นของที่ระลึกจากการท่องเที่ยว เพื่อสร้างลักษณะเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวสัมผัส  
วัฒนธรรม (Home stay)

6.2) จัดระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านให้กับเยาวชน  
ในท้องถิ่น รวมทั้งการจัดอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

6.3) พัฒนาความรู้ในการจัดการกลุ่มอาชีพ การจัดโครงสร้างองค์กร การบันทึกบัญชี การ  
จัดสรรรายได้และเงินปันผล เพื่อให้การรวมกลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับ  
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.3.2 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น ศักยภาพของกลุ่มอาชีพ และผล

การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรค และ โดยการจัดประชุมเวทีประชาคมโดยมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องนำขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) และจากจุดอ่อนที่ควรพัฒนาและจุดแข็งที่ควรส่งเสริมสนับสนุน ของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชน ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้คิดและวางแผนร่วมกันหรือไม่ โดยทุกคนเห็นว่าจะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการรับรู้ ร่วมทำงาน และร่วมตัดสินใจในการพัฒนาตำบลของตน และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการจัดกิจกรรมและเส้นทางในการนำเที่ยวซึ่งเป็นเอกลักษณ์และสื่อถึงวิถีชีวิตของคนในตำบล จากสภาพปัจจุบันที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนตำบลนาคอนช้าง ซึ่งได้ดำเนินการในปัจจุบันและได้จดทะเบียนกับทางราชการ จำนวน 10 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทำน้ายาเอนกประสงค์ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 กลุ่มประมงน้ำจืด กลุ่มปลาส้ม กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ และ จากการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส และอุปสรรค โดยการทำ Focus Group ผู้บริหาร / ผู้นำชุมชน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มอาชีพที่ดำเนินการอยู่ ประสบปัญหาหลัก 3 ประการ คือ (1) ขาดความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว (2) สมาชิกกลุ่มอาชีพขาดความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม และ(3) การพัฒนาตลาดปลายทางผลิตภัณฑ์และช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

#### 1) แผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจากดำเนินการรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน จึงขอนำเสนอแผนและโครงการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาคอนช้าง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังรายละเอียดแผนพัฒนาและโครงการ ดังนี้

วิสัยทัศน์องค์กรร่วมของชุมชน “การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน”

แผนงาน : แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- โครงการ :
- (1) อบรมความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวและบริหารจัดการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(Home stay)
  - (2) พัฒนาความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริหารธุรกิจ
  - (3) พัฒนาผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ
  - (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านให้กับเยาวชน

#### หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวในปัจจุบัน ถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของโลกและเป็นที่ยอมรับกันเกือบทุกประเทศว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้หลักเข้าสู่ประเทศ ซึ่งอยู่ในอันดับ 1 - 3 จาก 10 อันดับแรก ในอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศนั้นๆ (Goeldner and Ritchie, 2006: 26)

สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญและบทบาทสูงยิ่งสำหรับประเทศไทยในการนำเงินตราเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้

อันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่นๆ การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม ดังเช่น เป็นแหล่งที่มาของรายได้ทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการค้า ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงานอย่างมาก ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง และ ก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต และนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามภูมิภาคและจังหวัดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เทศกาลและงานประเพณี และการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นยังสามารถท่องเที่ยวได้ในทุกฤดูกาล ตลอดทั้งปี

อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ยังไม่ขยายตัวไปยังจังหวัดอื่นๆ เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากความนิยมการท่องเที่ยวยังกระจุกอยู่ในพื้นที่หลักๆ เช่น กรุงเทพฯ พัทยา เชียงใหม่ ภูเก็ต สมุย หัวหิน เป็นต้น จึงเป็นสาเหตุทำให้จังหวัดอื่นๆ ได้รับผลประโยชน์จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวน้อย เป็นสาเหตุทำให้ไม่เกิดการกระจายรายได้เท่าที่ควร ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ไม่มีรายได้เสริม และยังส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเหล่านั้นมีความเสื่อมโทรม ไม่มีการสร้างเอกลักษณ์ และขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

จากสถานการณ์ดังกล่าวรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย ได้มีการปรับเปลี่ยนแผนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เนื่องจากกระแสความนิยมในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เติบโตขึ้นเรื่อยๆ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเริ่มมีความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและต้องการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ มากขึ้น

ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีโอกาสในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ของจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากพื้นที่ของตำบลคอนช้างมีสภาพทัศนียภาพอันสวยงามก่อปรกกับความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหารที่มีอยู่อย่างมากมาย นอกจากนี้สภาพการใช้ชีวิตของชุมชนยังคงใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ประชากร มีจำนวนประชากร 1,022 ครัวเรือน รวม 5,343 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช และทำหัตถกรรม ตำบลคอนช้างมีอาณาเขตติดกับอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นทำให้การเดินทางเข้าสู่ตำบลคอนช้างมีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก และใช้เวลาเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเพียงแค่ 20 กิโลเมตร

นอกจากนั้นตำบลคอนช้างยังมีแหล่งโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งควรที่จะมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลคอนช้างคือปราสาทหินกู่แก้ว และหลักศิลาจารึกกู่แก้ว ปราสาทหินกู่แก้วเป็นโบราณสถานสร้างจากศิลาแดง ถือเป็นศาสนสถานแบบเขมรขนาดเล็กสร้างขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ใน พุทธศาสนานิกายมหายาน ประกอบด้วย "บรรณาลัย"(ห้องสมุด) และองค์ปราสาทประธาน ภายในกำแพง กว้าง ส่วนนอกกำแพงด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มี "บาราย" (สระน้ำ) ก่อด้วยศิลาแลง ระหว่างการบูรณะพบศิลาจารึกสลักเป็นภาษาสันสกฤตกล่าวถึงพระประสงค์ ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในการสร้าง ศาสนสถานเพื่อเป็นทั้งที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และรักษาโรคภัยไข้เจ็บ แก่ประชาชนด้วยเรียก ว่า"โอโรคยาศาล" นอกจากนั้นยังพบรูปสลัก หินทรายพระโพธิสัตว์ พระนารายณ์ทรงครุฑ และพรหมทรง กระบือ ในปี พ.ศ.2529-2530 กรมศิลปกรทำการขุดแต่งบูรณะกู่แก้ว ได้พบโบราณวัตถุมากมาย ได้แก่ ศิลาจารึก รูปพระโพธิสัตว์วัชรสัตว์วัชรสัตว์ พระโพธิสัตว์วัชรปามีทรงครุฑรูปเทพพนมหลังสัตว์ เป็นศิลปะสมัยขอมของเขมร

ดังนั้น จึงได้จัดทำโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมุ่งให้ความสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้แก่สมาชิกของกลุ่มอาชีพด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัส



ชนบท (Home Stay) การบริหารจัดการกลุ่ม และ ด้านการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

#### วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสชนบทแบบมีส่วนร่วม ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. เพื่อพัฒนาวิสาหกิจกลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา และกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

#### เป้าหมาย

1. การพัฒนาความรู้ในด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสชนบท และการบริหารจัดการที่พักแรมแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) Home stay แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
  2. การพัฒนาความรู้ในด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริหารธุรกิจแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน
  3. พัฒนาผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ และการจัดโครงสร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพมีความยั่งยืนต่อไป
  4. ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถนำความรู้ ทักษะที่เกิดจากการอบรมครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนากลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา และกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ของตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.5 แผน/โครงการการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตำบล คอนช้าง อำเภอ เมือง จังหวัด ขอนแก่น

**ตารางที่ 4.5 แผน/โครงการการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์  
ตำบล คอนช้าง อำเภอ เมือง จังหวัด ขอนแก่น**

ที่	โครงการ / กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย(ผลผลิตโครงการ)	ช่วงเวลา			ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ	แหล่งงบประมาณ ที่คาดว่าจะ ได้มา	ลำดับ ความ สำคัญ
				ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556			
1.	โครงการให้ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว การบริหารจัดการที่พักแรมแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(Home stay)	- เพื่อเพิ่มความรู้ในการนำเที่ยว - เพื่อเพิ่มความรู้ในการการบริหารจัดการที่พักแรมแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(Home stay)	กลุ่มสามารถจัดการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการที่พักแรมแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท	20,000 บาท	20,000 บาท	-	-สมาชิกมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 80 -สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่ม ร้อยละ 60	อบต. คอนช้าง	1
2.	โครงการพัฒนาความรู้ด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริหารธุรกิจ	-เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะ -เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ -เพื่อพัฒนารูปแบบการผลิตให้มีความหลากหลายและสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนและความรู้ด้านการจัดการ การเงิน/บัญชี และการตลาด	-กลุ่มสามารถพัฒนารูปแบบการผลิตให้หลากหลายและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า -เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นของที่ระลึก	10,000 บาท	10,000 บาท	-	-สมาชิกมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 80 -ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายร้อยละ 80 -สามารถแข่งขันด้านการตลาดสูงขึ้น ร้อยละ 50 -สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่ม ร้อยละ 60	อบต. คอนช้าง	3
3.	โครงการพัฒนาผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ	-เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้นำกลุ่มอาชีพ -เพื่อเพิ่มความรู้ในการจัดโครงสร้างองค์กร -เพื่อจัดทำระเบียบกลุ่มอาชีพ	กลุ่มมีระเบียบกลุ่มอาชีพ และการจัดโครงสร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพมีความยั่งยืนต่อไป	20,000 บาท	20,000 บาท	-	- สามารถทำงานรวมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน - สมาชิกมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 80	อบต. คอนช้าง	2
4.	โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	-เพื่อส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเยาวชน	นักเรียน/เยาวชนในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	50,000	50,000	50,000	-สมาชิกในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น -สร้างมูลค่าเพิ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น	อบต. คอนช้าง	4

## บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิเพื่อการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ผลการศึกษาโดยสรุป โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง และ 3) แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน ดังต่อไปนี้

### 5.1 ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จากข้อมูลศักยภาพกลุ่มอาชีพทั้ง 10 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทำน้ายาเอนกประสงค์ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 กลุ่มประมงน้ำจืด กลุ่มปลาสามแจ้วบอง และกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ผู้วิจัยได้ประเมินศักยภาพโดยแบบประเมินที่พัฒนาขึ้นจากกรมส่งเสริมการเกษตรฯ ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สมาชิกและประธานกลุ่มอาชีพ และประเมินตามเกณฑ์ของกรมส่งเสริมการเกษตรฯ ผลประเมินศักยภาพ พบว่า กลุ่มอาชีพทอเสื่อกก มีศักยภาพสูงสุด อยู่ที่ระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มอาชีพที่เหลือได้คะแนนผลการประเมินศักยภาพ อยู่ที่ระดับต้องปรับปรุง

### 5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง

โดยการใช้การวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น รวมทั้งทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยการจำแนกตัวแปรอิสระ หรือปัจจัยอิทธิพลออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ และองค์กรวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกำหนดให้

1) กลุ่มปัจจัยกระบวนการบริหาร/จัดการเป็นเชิงชั้นที่ 1 ประกอบไปด้วย การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก เพิ่มรายได้ และชุมชนได้รับผลประโยชน์

2) กลุ่มปัจจัยกระบวนการเรียนรู้ เป็นเชิงชั้นที่ 2 ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมขึ้นในวิสาหกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) กลุ่มปัจจัยองค์กรวิสาหกิจชุมชน เป็นเชิงชั้นที่ 3 โดยนำเข้าสู่สมการเป็นเชิงชั้นสุดท้าย ปัจจัยกลุ่มนี้ประกอบด้วย การรู้จักองค์กรวิสาหกิจชุมชนของประชาชนในชุมชน และความพอใจในองค์กรวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้นพบว่าเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในเชิงชั้นที่ 1 กลุ่มกระบวนการบริหาร/จัดการพบว่าปัจจัยกลุ่มนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 67.26 โดยค่า F มีค่าเท่ากับ 4.109 แสดงว่ากลุ่มตัวแปรกระบวนการบริหารจัดการไม่สามารถในการอธิบายความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเพิ่มปัจจัยกระบวนการเรียนรู้เข้าไปในเชิงชั้นที่ 2 พบว่าปัจจัย 2 กลุ่ม คือ กระบวนการบริหาร/จัดการ และกระบวนการเรียนรู้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 89.62 โดยมีค่า F เท่ากับ 6.913 แสดงว่าเมื่อใส่กลุ่มตัวแปรทางด้านกระบวนการเรียนรู้เข้าไปในสมการ ทำให้สามารถอธิบายสมการได้ดียิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณการ (SEE) ได้ลดลง ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวในเชิงชั้นที่ 2 นี้ พบว่ามีเพียง 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในทางเดียวกัน

สำหรับในขั้นสุดท้ายเมื่อเพิ่มปัจจัยองค์กรวิสาหกิจชุมชน เข้ามาหาความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการพิจารณาตัวแปรทุกตัวแปรที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกันทีเดียว ซึ่งจะใช้ผลการวิเคราะห์ในเชิงขั้นสุดท้ายทดสอบสมมติฐานตามที่กำหนดไว้ พบว่าปัจจัย 3 กลุ่ม คือ การบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ และองค์กรวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 91.50 ในขณะที่ค่า F มีค่าเท่ากับ 3.077 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรทุกตัวแปรเมื่อนำเข้ามาวิเคราะห์ในเชิงขั้นสุดท้าย ปรากฏว่าชุดของตัวแปรดังกล่าวไม่มีความสามารถในการอธิบายความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 90

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปร อันได้แก่ กระบวนการบริหาร/จัดการ กระบวนการเรียนรู้ และองค์กรวิสาหกิจชุมชน กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด 7 ตัวแปร คือ การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก เพิ่มรายได้ และชุมชนได้รับผลประโยชน์ การจัดกิจกรรมขึ้นในวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิก การรู้จักองค์กรวิสาหกิจชุมชนของประชาชนในชุมชน และความพอใจในองค์กรวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีเพียงตัวแปรการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ทำการทดสอบในการวิเคราะห์เชิงชั้นที่ 2 เท่านั้น โดยตัวแปรการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในทิศทางเดียวกัน (รายละเอียดตารางที่ 4.3)

### 5.3 แนวทางการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยวิเคราะห์ประมวลผล และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยข้อมูลจากการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ได้ผลโดยสรุป ดังนี้

5.3.1 สรุปผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของชุมชน  
 ผู้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วนได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน ผลการวิเคราะห์ SWOT ตำบลตอนช้างสุ่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า

#### 1) จุดแข็ง (Strengths)

1.1) พื้นที่ของตำบลตอนช้างมีสภาพทัศนียภาพอันสวยงามประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหารที่มีอยู่อย่างมากมาย นอกจากนี้สภาพการใช้ชีวิตของชุมชนยังคงใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ประชากร ส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช และทำหัตถกรรม ตำบลตอนช้างมีอาณาเขตติดกับอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นทำให้การเดินทางเข้าสู่ตำบลตอนช้างมีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก และใช้เวลาเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเพียงแค่ 10 กิโลเมตร

1.2) ตำบลตอนช้างยังมีแหล่งโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ คือปราสาทหินกู่แก้ว และหลักศิลาจารึกกู่แก้ว ปราสาทหินกู่แก้วเป็นโบราณสถานสร้างจากศิลาแดง ถือเป็นศาสนสถานแบบเขมรขนาดเล็กสร้างขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ใน พุทธศาสนานิกายมหายาน ในปี พ.ศ. 2529-2530 กรมศิลปกรทำการขุดแต่งบูรณะกู่แก้ว ได้พบโบราณวัตถุมากมาย ได้แก่ ศิลาจารึก รูปพระโพธิสัตว์วัชรสัตว์วัชรสัตว์ พระโพธิสัตว์วัชรปานิทรนครทรูปเทพบนหลังสัตว์ เป็นศิลปะสมัยบายูนของเขมร

#### 2) จุดอ่อน (Weaknesses)

2.1) กลุ่มอาชีพที่มีการรวมกลุ่มในปัจจุบันขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ

2.2) ขาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อต่อยอดจากการท่องเที่ยว เช่น ของที่ระลึกจากทรัพยากรหรือวัตถุดิบในชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

#### 3) โอกาสในการพัฒนา (Opportunities)

3.1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยม/สนใจจากนักท่องเที่ยวสูง

#### 4) อุปสรรค (Threats)

4.1) เนื่องจากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นโบราณสถานที่อยู่ในการกำกับดูแลของกรมศิลปากร ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์และพัฒนาได้เต็มที่เพราะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

4.2) มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวน้อย ทำให้มีรายได้เพิ่มไม่เพียงพอ

จากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค พบว่า

5) จุดแข็งที่ควรส่งเสริมและพัฒนา ที่จะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ต่อชุมชน มีดังนี้

5.1) จัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิตชนบท (Home stay) ซึ่งเดิมมีการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแล้ว จะส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

6) จุดอ่อนที่มีโอกาสในการพัฒนา มีดังนี้

6.1) พัฒนาผลิตภัณฑ์และการผลิตของวิสาหกิจชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของตำบลคอนซาง เพื่อเป็นของที่ระลึกจากการท่องเที่ยว เพื่อสร้างลักษณะเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรม (Home stay)

6.2) จัดระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านให้กับเยาวชนในท้องถิ่น รวมทั้งการจัดอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

6.3) พัฒนาความรู้ในการจัดการกลุ่มอาชีพ การจัดโครงสร้างองค์กร การบันทึกบัญชี การจัดสรรรายได้และเงินปันผล เพื่อให้การรวมกลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

#### 5.4.3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากจุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรค และศักยภาพของกลุ่มอาชีพ โดยการจัดประชุมเวทีประชาคมโดยมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จึงต้องมีพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แผนพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

##### 1) แผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วิสัยทัศน์องค์รวมของชุมชน “การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน”

แผนงาน : แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

โครงการ : (1) อบรมความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวและบริหารจัดการที่ทักแรมแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(Home stay)

(2) พัฒนาความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริหารธุรกิจ

(3) พัฒนาผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ

(4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านให้กับเยาวชน

#### 5.5 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการศึกษาปัจจัยที่อิทธิพลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน พบว่าปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาผู้นำหรือคณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้แก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง ต่อไป

2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรหาวิธีการอื่นที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันการประกอบอาชีพเสริม และจัดให้มีศูนย์แสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อเป็นช่องทางการตลาด มีการตั้งราคาที่ยุติธรรม และสนับสนุนบุคลากรประจำศูนย์ในการบริหารจัดการสินค้า และการส่งเสริมการตลาดอื่น ๆ ด้วย โดย อบต.เข้ามามีบทบาทเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

ในการพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการพัฒนาระบบการผลิต และผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้นยังเป็นผู้สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับ วิสาหกิจชุมชนอื่น และการเดินทางไปศึกษาดูงานตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ได้ความรู้ที่จะนำมาพัฒนาการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน

#### 5.6 ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเจาะลึกในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็ง เพื่อพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป
  2. ควรมีการศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม
- .....

## บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2553).สถิติการท่องเที่ยว. (Online) Available [www.mosts.go.th](http://www.mosts.go.th).  
ค้นเมื่อ[2555 , มิถุนายน 12]
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). ข้อมูลกลุ่มอาชีพ จังหวัดขอนแก่น. (Online)  
Available [www.http://www.thaitambon.com](http://www.thaitambon.com).ค้นเมื่อ [2554 , กรกฎาคม 18]
- กรมส่งเสริมการเกษตร. กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. คู่มือประเมินศักยภาพวิสาหกิจ  
ชุมชน.(Online) Available [www.http://www. doae.go.th](http://www.doae.go.th).ค้นเมื่อ [2554 , กรกฎาคม 18]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2554.ดัชนีความอยู่ดีมีสุขในสังคมไทย  
(Online) Available [www.http://www. NESDB.go.th](http://www.NESDB.go.th).ค้นเมื่อ [2555 , มิถุนายน 18]
- สำนักงานจังหวัดขอนแก่น. (2550). ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดขอนแก่น. (Online) Available:  
[www.http://www.geocities.ac.th](http://www.geocities.ac.th). ค้นเมื่อ [2554 , กรกฎาคม, 18]
- จีระ กาญจนภักดิ์ และพนอจิต เหล่าพูลสุข. (2541). องค์ความรู้ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจแบบพอเพียง. การ  
พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : หจก. โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- ใจมานัส พลอยดี. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน : เปรียบเทียบ  
ระหว่างภาพรวมและภาพย่อย (อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร และอำเภอลานสกา จังหวัด  
นครศรีธรรมราช). วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงชัย ตียนานท์, การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิด  
เศรษฐกิจพอเพียง,วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
กรุงเทพฯ : 2542
- ธนาวุฒิ ชนะคช.(2535). ปัจจัยที่สนับสนุนต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทอผ้าด้วยกี่  
กระตุก ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการ  
พัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นลินรัตน์ รักกุลศล,การนำเสนอแนวทางส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการ  
พัฒนาวิสาหกิจชุมชน,ดุชนิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ : 2553
- บัญญัติ อ่อนคำ.(2536). กระบวนการปรับปรุงและพัฒนากลุ่ม/องค์กรประชาชน. เชียงใหม่ :  
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญทวรรณ วิงวอน. และคณะ. (2548). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตภายใต้  
โครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับ  
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ประเวศ วะสี.2546.เอาชนะความยากจนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเข้มแข็ง.(Online) Available  
: <http://www.matichon.co.th>. ค้นเมื่อ [2554 , กรกฎาคม 18]
- พันธ์ทิพย์ รามสูตร.(2540).การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม.กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการ  
สาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มัญญ สอนเกิด, เศรษฐกิจพอเพียง กับ วิสาหกิจชุมชน ความต่างที่ทับซ้อนและต่อเนื่องเพื่อความ  
เข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก (Online) Available [www.http://www. cdd.go.th](http://www.cdd.go.th).ค้นเมื่อ  
[2552 , กันยายน 16]



- 
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่น ๆ .2546.การบริหารการตลาดยุคใหม่ .กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.  
อุดมศักดิ์ วงศ์พันธ์.(2541). ศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ วิทยานิพนธ์  
ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.  
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.(2544). โครงการศึกษาวิจัยรูปแบบและวิธีการพัฒนา  
ขีดความสามารถขององค์กรชุมชน.กรุงเทพมหานคร: เอกสารทางวิชาการ สดร. 09/2544.  
อภิชัย พันธเสน.(2545)การวิเคราะห์อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวพระราชดำริ  
เศรษฐกิจพอเพียง, กรุงเทพฯ  
อรวรรณ สุทธิพิทักษ์.(2546) กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการจัดการธุรกิจชุมชน : ศึกษากรณีธุรกิจ  
กะลาของตำบล ชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง,พัทลุง

ภาคผนวกที่ ก  
แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน  
ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง  
จังหวัดขอนแก่น

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)

วิสาหกิจชุมชน กลุ่มทำน้ายาเอนกประสงค์ 4 เมษายน 2554 ประธานกลุ่ม นางคำปุ่น มหาโยธา เบอร์ โทรศัพท์ ๐๘๔-๔๒๘๙๙๗๖

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (.....) เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม
  - (.....) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - (..✓..) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (.....) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - (.....) 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - (.....) ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - (...✓.....) ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .จกส.....
    - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

ก. การกำหนดค่าคะแนน

ระดับดี = 3 คะแนน

ระดับปานกลาง = 2 คะแนน

ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	0	3	26	29
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	0	6	26	32
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$32/29 = 1.10 =$ ระดับต้องปรับปรุง			

ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่			✓	
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ			✓	
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี			✓	
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก			✓	
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน			✓	
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก			✓	
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ			✓	
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง			✓	
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม			✓	
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม			✓	
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ			✓	
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน				
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				
				-การบริหารกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ - คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม - ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม - ไม่มีการรวมทุนของสมาชิกกลุ่ม /การถือหุ้น/การออม
				- วัตถุประสงค์การทำน้ำยาเอนกประสงค์ ราคาแพง - วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ไม่มีในท้องถิ่น จำเป็นต้องจัดหาจากภายนอกท้องถิ่น - วัตถุประสงค์มีคุณภาพไม่คงที่ เช่นการระเหยง่ายของน้ำหอม

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	
2.1.2 เป้าหมายของแผน			✓	
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เจริญปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	-ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่น -สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มทำกิจกรรม
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				-ไม่มีการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ เช่นบรรจุภัณฑ์ใส่น้ำยาล้างจาน
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
2) การแสวงหาความรู้ใหม่		✓		
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น		✓		
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก			✓	

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์				
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย			✓	
2) เพิ่มรายได้		✓		
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้			✓	
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย			✓	
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	

การทำผลิตภัณฑ์ไม่ต่อเนื่อง ทำให้วัตถุดิบที่ซื้อมา...  
ให้ต้นทุนเสียเปล่า และเสียไปโดยไม่ได้ประโยชน์...  
ระเหยของการบูร น้ำหอม หัวเชื้อทำน้ำยา เป็นต้น

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)  
 วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด วันที่ประเมิน 30 มีนาคม 2554 ผู้ประเมิน นางอรทัยรัตน์ พรมศรี

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - () เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม
  - (.....) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - () เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (.....) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - () 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - () ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - () ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .....องค์การบริหารส่วนตำบลตอนช้าง
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

ก. การกำหนดค่าคะแนน

ระดับดี = 3 คะแนน

ระดับปานกลาง = 2 คะแนน

ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	2	4	42	48
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	6	8	42	56
ผลลัพธ์ศักยภาพ 56/48 = 1.17 = ระดับต้องปรับปรุง				

ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	สมาชิกไม่ให้ความสนใจ ในการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่ไม่มีเวลารว่าง ในการทำกิจกรรม
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่				
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ		✓		-คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม -ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี			✓	-ขาดการทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายที่ต่อเนื่อง
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	✓			
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์	✓			
1) การบริหารจัดการทุน				
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก		✓		ได้มีการปันผลเพียง ๒ ปี ที่ผ่านมา กลุ่มมีข้อตกลงร่วมกัน แต่ไม่มีข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม คือ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ เข้ากลุ่ม อีก ๗๐ เปอร์เซ็นต์ปันผลกำไร ปันผลแต่ครั้งสมาชิกกลุ่มมีการประชุมทุกครั้ง
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ				
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง			✓	
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม				
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม			✓	
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ			✓	
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน			✓	



ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เจริญปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
2) การแสวงหาความรู้ใหม่			✓	
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก		✓		

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพท์				
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย			✓	
2) เพิ่มรายได้			✓	
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้			✓	
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย			✓	
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	
ผลลัพธ์ศักยภาพ 56/48 = 1.17 = ระดับต้องปรับปรุง				

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)  
 วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด วันที่ประเมิน 29 มีนาคม 2554 ผู้ประเมิน นางพันธ์ ยมนา

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (..✓..) เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม
  - (..✓..) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - (.....) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (.....) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - (..✓..) 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - (..✓..) ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - (..✓..) ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .....องค์การบริหารส่วนตำบลตอนช้าง
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

ก. การกำหนดค่าคะแนน

ระดับดี = 3 คะแนน

ระดับปานกลาง = 2 คะแนน

ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	3	3	42	48
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	9	6	42	57
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$57/48 = 1.19 =$ ระดับต้องปรับปรุง			

ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง		✓		
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่		✓		
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ			✓	การขาดการรวมกลุ่มของสมาชิก สมาชิกไม่ให้ความสนใจ ในการทำกิจกรรม
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี	✓			
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	✓			
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน	✓			
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก		✓		
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ			✓	
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง			✓	
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม			✓	
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม			✓	
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ			✓	
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
2) การแสวงหาความรู้ใหม่			✓	
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก			✓	

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์				
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย			✓	
2) เพิ่มรายได้			✓	
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้			✓	
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย			✓	
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)  
 วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา วันที่ประเมิน 4 เมษายน 2554 ผู้ประเมิน นางก้าน เกิดดี

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (..✓..) เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม
  - (.....) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - (..✓..) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (..✓..) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (..✓..) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - (..✓..) 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - (.....) ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - (.....) ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .....
    - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

ก. การกำหนดค่าคะแนน

- ระดับดี = 3 คะแนน
- ระดับปานกลาง = 2 คะแนน
- ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	0	3	26	29
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	0	6	26	32
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$32/29 = 1.10 =$ ระดับต้องปรับปรุง			

ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

- ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน
- ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน
- ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่			✓	
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ			✓	
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี			✓	
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก			✓	
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน			✓	
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก			✓	
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ			✓	
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง			✓	
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม			✓	
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม			✓	
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ			✓	
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				

-ไม่มีการรวมทุนของสมาชิกกลุ่ม / การถือหุ้น  
- ความเสี่ยลละของสมาชิกมีน้อย  
- สมาชิกมีอายุมาก ทำการผลิตไม่ไหว



ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	
2.1.2 เป้าหมายของแผน			✓	
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	-ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่น -เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มทำกิจกรรม ทำให้ผลิตภัณฑ์มีน้อยไม่สามารถที่จะต่อรองราคา -ไม่มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	-ความต้องการของตลาดน้อยลง
2) การแสวงหาความรู้ใหม่		✓		-เยาวชนรุ่นหลังไม่สนใจ ในการถ่ายทอดทำเครื่องปั้นดินเผา
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น		✓		-มีผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นมาทดแทนเครื่องปั้นดินเผา เช่น จากพลาสติก
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก			✓	

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ			✓	
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพท์				
7. ผลลัพท์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) สดรายจ่าย			✓	
2) เพิ่มรายได้			✓	
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้		✓		
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย			✓	
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ		✓		
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) สดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	

หมายเหตุ

- ไม่มีการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์
- ต้องการของตลาด
- การผลิตยังล่าสมัย ไม่มีเครื่องจักรเทคโนโลยี
- ต้องใช้แรงตัวเองในการผลิต
- เป็นการผลิตในครัวเรือน ไม่ได้ขยายไปท้องถิ่นอื่น

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)  
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอเสื่อกก วันที่ประเมิน 4 เมษายน 2554 ผู้ประเมิน นางคำตัน พระคุณ

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (..✓..) เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม
  - (..✓..) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - (..✓..) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (.....) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - (..✓..) 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - (..✓..) ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - (..✓..) ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ.....องค์การบริหารส่วนตำบลตอนช้าง,สหกรณ์การเกษตรจังหวัดขอนแก่น
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

ก. การกำหนดค่าคะแนน

ระดับดี = 3 คะแนน

ระดับปานกลาง = 2 คะแนน

ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	7	28	13	48
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	21	56	13	90
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$90/48 = 1.88 =$ ระดับปานกลาง			

ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุสุด
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง		✓		
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง		✓		
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่	✓			
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ	✓			
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี	✓			
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	✓			
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน	✓			
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก	✓			
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ		✓		
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง		✓		
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม		✓		
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม		✓		
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ		✓		
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน		✓		
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				

-ขาดการรวมกลุ่มของผลิตภัณฑ์ ในการต่อรองราคา  
- สมาชิกขาดการพัฒนาฝีมือทอเสื่อในลายใหม่ๆ ตามความต้องการของตลาด  
- สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีเวลาว่าง ในการทำกิจกรรม จะทำในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว

-อุปกรณ์ในการทอเสื่อ ลวดลายต่างๆมีราคาแพง ชุดละ ๑,๐๐๐ บาท  
-ไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเส้นเสมอกัน เช่น การกรีดเส้นกนกเส้นรูป เส้นตันไหล  
-ราคาซื้อขายมก สูงขึ้น  
-วัดดูดิบที่ใช้ทอ อยู่ไกลจากท้องถิ่น

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล		✓		
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม		✓		
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน		✓		
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง		✓		
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้		✓		
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย		✓		
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด		✓		
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้			✓	
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น				
2) การแสวงหาความรู้ใหม่		✓		
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น		✓		
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน		✓		
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก	✓			

-ราคาเสื้อไม่คงที่ ขึ้นลงกับจำนวนพ้อค้ำมารับซื้อ ถ้าพ้อค้ำมาซื้อหลายรายราคาเสื้อจะแพงขึ้น แต่หากพ้อค้ำมาซื้อ ๑- ๒ ราย ราคาเสื้อจะลดลง

- ไม่มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ตามความต้องการของตลาด

- ไม่มีการขยายตลาด นอกเหนือจากพ้อค้ำคนกลางมารับซื้อในท้องถิ่น

-ในช่วงฤดูฝนไม่มีพ้อค้ำมารับซื้อผลิตภัณฑ์

- ผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ				
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก		✓		
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ			✓	
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน		✓		-อุปกรณ์ในการทอเสื่อ ลวดลายต่างๆมีราคาแพง ชุดละ ๑,๐๐๐ บาท
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	-ไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเส้นเสมอกัน เช่น การกรีดเส้นกนกเส้นรูป เส้นต้นไหล
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	-ราคาสีเย้อมกสูง
ส่วนที่ 2 การประเมินผลสัมฤทธิ์				-วัตถุดิบที่ใช้ทอ อยู่ไกลจากท้องถิ่น
7. ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) สดรายจ่าย		✓		
2) เพิ่มรายได้		✓		
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้		✓		
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย		✓		
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ		✓		
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน			✓	
1) สดต้นทุน				
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)		✓		
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน		✓		
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม				
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน		✓		
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก		✓		
4) ความพึงพอใจของสมาชิก		✓	✓	

**แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)**  
**วิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ทุเรียนสี วันที่ประเมิน 31 มีนาคม 2554 ผู้ประเมิน นางสุนันทา นาคี**

**ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน**

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (.....) เกิดจากการแก้ไขปัญหาร่วมกันของกลุ่ม
  - () เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - () เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (.....) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - () 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - () ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - () ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .....องค์การบริหารส่วนตำบลตอนช้าง
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

**การกำหนดค่าคะแนน**

ระดับดี = 3 คะแนน

ระดับปานกลาง = 2 คะแนน

ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	4	9	35	48
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	12	18	35	65
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$65/48 = 1.35 =$ ระดับต้องปรับปรุง			

**ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้**

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุระง
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	๑. ไม่มีการรวมกลุ่มในการต่อรองรรค ๒. ประเทศลาว ประเทศเวียดนามมีการเรียก หมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น ทำให้ตลาดหันไปซื้อ หมู่บ้านจากประเทศเพื่อบ้าน เพราะมีราคาถูกกว่า
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่	✓			
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ			✓	
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี	✓			
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	✓			
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน	✓			
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก		✓		-กำไรจากการปล่อยกู้ให้กับสมาชิก จากการจัดสรร ปันผล ๔๐% แบ่งให้สมาชิก กรรมการ ๒๐% สมทบกลุ่ม ๓๐% วัสดุอุปกรณ์ ๑๐%
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ		✓		
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง			✓	
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม			✓	
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม		✓		
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ			✓	
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				



ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/ปัญหา
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม		✓		
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เจริญปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย				
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด		✓		
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร			✓	-ความต้องการพันธุ์พันธุ์ของตลาดลดน้อยลง -ไควตาการรับซื้อพันธุ์พันธุ์ มีจำนวนจำกัด -พันธุ์พันธุ์ขึ้นตลาด ทำให้ราคาไม่คงที่ -พ่อค้าคนกลางกดราคา
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
2) การแสวงหาความรู้ใหม่			✓	
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก		✓		

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ			✓	
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์				
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย		✓		
2) เพิ่มรายได้		✓		
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้			✓	
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย		✓		
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)  
 วิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ทุเรียน วันที่ประเมิน 30 มีนาคม 2554 ผู้ประเมิน นายสัมฤทธิ์ จันทร์แจ้ง

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (.....) เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม
  - (.....) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - (..✓..) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (.....) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - (..✓..) 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - (.....) ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - (..✓..) ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .....องค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง,สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ
    - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

- ก. การกำหนดค่าคะแนน
- ระดับดี = 3 คะแนน
  - ระดับปานกลาง = 2 คะแนน
  - ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	2	8	26	36
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	6	16	26	48
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$48/36 = 1.33 =$ ระดับต้องปรับปรุง			

- ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้
- ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน
  - ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน
  - ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				-การขาดการรวมกลุ่มของสมาชิก - สมาชิกไม่ให้ความสนใจ ในการทำกิจกรรม
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	- คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				-ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่			✓	-ขาดการที่บัญชี รายรับ-รายจ่ายที่ต่อเนื่อง
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ			✓	-ขาดความเข้าใจในการจัดการ
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี	✓			- ขาดความต่อเนื่องในการร่วมกิจกรรม
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	✓			- เกิดความขัดแย้งในกลุ่ม
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน		✓		
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก		✓		
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ			✓	
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง			✓	
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม		✓		
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม		✓		
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ		✓		
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เจริญปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	-ความต้องการพันธุ์ทุเรียนของตลาดลดน้อยลง
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	-โควตาการรับซื้อพันธุ์ทุเรียน มีจำนวนจำกัด
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				-พันธุ์ทุเรียนสีน้ำตาล ทำให้ราคาไม่คงที่
4.1 การจัดการความรู้				-พ่อค้าคนกลางกดราคา
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น				-ไม่มีการรวมกลุ่มในการต่อรองราคา
2) การแสวงหาความรู้ใหม่				-ประเทศไทย ประเทศเวียดนามมีการผลิตพันธุ์ทุเรียนเพิ่มขึ้น ทำให้ตลาดหันไปซื้อพันธุ์ทุเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน เพราะมีราคาถูกกว่า
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น				
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน				
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก				
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก			✓	

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลสัมฤทธิ์				
7. ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย		✓		
2) เพิ่มรายได้		✓		
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้			✓	
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย		✓		
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)  
 วิสาหกิจชุมชน กลุ่มประมง วันที่ประเมิน 29 มีนาคม 2554 ผู้ประเมิน นายนิมิต ฉ่ำหวาน

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (..✓..) เกิดจากการแก้ไขปัญหาร่วมกันของกลุ่ม
  - (..✓..) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - (..✓..) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (..✓..) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (..✓..) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - (..✓..) 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - (..✓..) ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - (..✓..) ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .....องค์การบริหารส่วนตำบลตอนช้าง
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

ก. การกำหนดค่าคะแนน

ระดับดี = 3 คะแนน

ระดับปานกลาง = 2 คะแนน

ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	5	20	23	48
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	15	40	23	78
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$78/48 = 1.63 =$ ระดับต้องปรับปรุง			

ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				-คณะกรรมการไม่ทราบถึงบทบาทหน้าที่ -การบริหารกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง	✓			
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง		✓		- คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				-ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม -ขาดการที่บัญชี รายรับ-รายจ่ายที่ต่อเนื่อง
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่		✓		-ขาดความเข้าใจในการจัดการ
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ	✓			-ขาดความต่อเนื่องในการร่วมกิจกรรม
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี	✓			-ขาดการรวมกลุ่มของสมาชิกในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. กศน. ธกส.
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	✓			
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน			✓	
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก			✓	
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				ปลาที่หาได้ไม่มีการแปรรูปที่สามารถเพิ่มมูลค่าของผลผลิต
1) การทบทวนผลการดำเนินการ			✓	-ปลา มีจำนวนน้อยลง
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง			✓	-มีสมาชิกหาปลาเพิ่มมากขึ้น -ความล้าสมัยของอุปกรณ์หาปลา
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม			✓	
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม			✓	
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ				✓
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน				✓
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				



ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล		✓		
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม		✓		
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน		✓		
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้เกี่ยวข้อง		✓		
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้		✓		
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	-ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่นมากนัก -สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มในการจำหน่าย
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
2) การแสวงหาความรู้ใหม่			✓	
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก	✓			

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล		✓		
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม		✓		
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน		✓		
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง		✓		
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้		✓		
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	-ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่นมากนัก -สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มในการจำหน่าย
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
2) การแสวงหาความรู้ใหม่			✓	
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก	✓			

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ		✓		
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก		✓		
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพท์				
7. ผลลัพท์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย		✓		
2) เพิ่มรายได้		✓		
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้		✓		
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย			✓	
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน		✓		
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน		✓		
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)  
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มปลาส้ม แจ่วบอง วันที่ประเมิน 31 มีนาคม 2554 ผู้ประเมิน นางไพจิตร ผุยทัศน์

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (..✓..) เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม
  - (..✓..) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - (..✓..) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (.....) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - (..✓..) 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - (..✓..) ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - (..✓..) ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .....องค์การบริหารส่วนตำบลคอนช้าง, พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

ก. การกำหนดค่าคะแนน

ระดับดี = 3 คะแนน

ระดับปานกลาง = 2 คะแนน

ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	2	22	24	48
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	6	44	24	74
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$74/48 = 1.54 =$ ระดับต้องปรับปรุง			

ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง		✓		-การขาดการรวมกลุ่มของสมาชิก
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง		✓		-ปัจจุบัน สมาชิกไม่ได้ทำกิจกรรมทำปลาต้ม แอ้วบอง จะไว้เพียง ๑-๒ รายเท่านั้นที่ทำการส่วนตัวโดยใช้แรงงานในครัวเรือน
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่		✓		
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ			✓	
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี	✓			
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	✓			
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน		✓		
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก		✓		
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ		✓		
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง		✓		
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม		✓		
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม		✓		
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ			✓	
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล		✓		
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม		✓		
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ		✓		
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ			✓	
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้เกี่ยวข้อง		✓		
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3 การบริหารตลาด				-ราคาปลาส้มไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับราคาปลา -ผลิตภัณฑ์ไม่เก็บไว้รับประทานได้ไม่นาน -ไม่มีการขยายตลาด การตลาดไม่ต่อเนื่อง
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้			✓	
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
2) การแสวงหาความรู้ใหม่		✓		
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น		✓		
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน		✓		
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก		✓		
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก		✓		

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		✓		
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	- ขาดการผลิตที่ต่อเนื่อง
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				- อุปกรณ์ในการทำปลาสามเหลี่ยมคุณภาพ ชำรุด สูญหาย
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	- วัตถุประสงค์มีราคาแพงขึ้น
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	- วัตถุประสงค์ในท้องถิ่นมีผลลงต้องไปซื้อที่ตลาดในจังหวัด
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	- วัตถุประสงค์การประกอบทำปลาสามเหลี่ยมราคาสูง
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์				
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย		✓		
2) เพิ่มรายได้		✓		
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้			✓	
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย		✓		
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)  
 วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา วันที่ประเมิน 4 เมษายน 2554 ผู้ประเมิน นางก้าน เกิดดี

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

1. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (.....) เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชน
  - (..✓..) เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม
  - (.....) เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
  - (..✓..) เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....
2. ที่มาของทุนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - (..✓..) 1) ทุนทรัพยากรในชุมชน
  - (..✓..) 2) ทุนทางปัญญาของชุมชน
  - (..✓..) 3) ทุนที่เป็นเงินสด
    - (.....) ได้จากการระดมทุนจากสมาชิก
    - (.....) ทุนจากภายนอกชุมชน ระบุ .....
  - (.....) อื่นๆ ระบุ.....

ก. การกำหนดค่าคะแนน

ระดับดี = 3 คะแนน

ระดับปานกลาง = 2 คะแนน

ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	2	10	36	48
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	6	20	36	62
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$62/48 = 1.29 =$ ระดับต้องปรับปรุง			

ข. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ดี มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน

ปานกลาง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน

ต้องปรับปรุง มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน



ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ	
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง		
ส่วนที่ : การประเมินกระบวนการ					
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน					
1.1 การบริหารองค์กร					
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน					
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง					✓
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง					✓
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน					
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่					✓
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ					✓
3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี					✓
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก					✓
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์					
1) การบริหารจัดการทุน					✓
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก					✓
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน					
1) การทบทวนผลการดำเนินการ					✓
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง					✓
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน					
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม					✓
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม					✓
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ					✓
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน					✓
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน					

-การบริหารกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ  
- คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการบริหารงาน  
ไม่ได้จัดทำข้อบังคับหรือระเบียบของกลุ่ม

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	
2.1.2 เป้าหมายของแผน			✓	
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง		✓		
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย		✓		
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	-ตลาดไม่ได้ขยายออกนอกท้องถิ่น -สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากสมาชิกไม่รวมกลุ่มทำกิจกรรม
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น		✓		
2) การแสวงหาความรู้ใหม่		✓		
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน		✓		
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก		✓		

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	
5) กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	- วัตถุประสงค์การตอกไม้เงินต้น ราคาแพง
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	- จัดซื้อวัตถุดิบจากภายนอกท้องถิ่น (ในจังหวัด)
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	- วัตถุดิบส่วนใหญ่ไม่มีในท้องถิ่น จำเป็นต้องจัดหาจากภายนอกท้องถิ่น
ส่วนที่ 2 การประเมินผลสิทธิ์				
7. ผลสิทธิ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย			✓	
2) เพิ่มรายได้			✓	
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้			✓	
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย			✓	
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก			✓	

ภาคผนวก ข

ประวัตินักวิจัยและสัคส่วนวิจัย

**ส่วน ก : ประวัติคณะผู้วิจัย**

หัวหน้าโครงการ สัดส่วนวิจัย 70%

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นางจินตนา สมสวัสดิ์

(ภาษาอังกฤษ) Mrs. Chintana Somswasdi

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 กลุ่มวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ  
ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี โท เอกและระภาคณียบัตร)	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา	วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2525	ตรี	ศ.บ. เศรษฐศาสตรบัณฑิต	เศรษฐศาสตร์	เศรษฐศาสตร์การเงิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ไทย
2534	โท	ศ.ม. เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต	เศรษฐศาสตร์	เศรษฐศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ไทย

**สาขาที่มีความชำนาญพิเศษ**

เศรษฐศาสตร์

**2. เอกสารและงานวิจัยที่เคยทำ****2.1 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว**

- 2.1.1 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตต่างๆ ของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2534 .สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม
- 2.1.2 การประเมินผลการจัดสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ปี 2540 สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม
- 2.1.3 บทบาทของรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2544. สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม
- 2.1.4 การประยุกต์ใช้เครื่องมือวัดความยากจน กรณีศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่กำหนดให้ชำระค่าธรรมเนียมพิเศษ. 2545. สถานภาพเป็นหัวหน้าโครงการ
- 2.1.5 บทบาทของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย.2546. สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม
- 2.1.6 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.2549. สถานภาพเป็นหัวหน้าโครงการ
- 2.1.7 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สถานภาพเป็นหัวหน้าโครงการ.2550-2551.
- 2.1.8 การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.กรณีศึกษา ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนวมแพ จังหวัดขอนแก่น,2552,สถานภาพเป็นหัวหน้าโครงการ
- 2.2 งานวิจัยที่กำลังทำ
- 2.2.1 ดัชนีทุนรายกิจกรรม กรณีศึกษา คณะวิทยาการจัดการ. สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม

## 1. ผู้ร่วมวิจัย สัดส่วนวิจัย 15%

ชื่อ (ภาษาไทย) นายอนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์

(ภาษาอังกฤษ) Mr. Anuruk Thongsukhowong

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 7 กลุ่มวิชา บัญชี คณะวิทยาการจัดการ  
ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา (ตรี โท เอกและประกาศนียบัตร)	อักษรย่อปริญญา และชื่อเต็ม	สาขาวิชา	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2535	ตรี	บธ.บ. (การบัญชี)	บัญชี	สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ไทย
2538	โท	บธ.ม. (การบัญชีการเงิน)	บัญชีการเงิน	ม.เกษตรศาสตร์	ไทย

## สาขาที่มีความชำนาญพิเศษ

ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ, ระบบบัญชีการเงิน, การบัญชีต้นทุนเพื่อการบริหารงาน และการบริหารโลจิสติกส์

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

-2550. ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผลงานวิจัยของคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อยู่ระหว่างดำเนินการ)

-2550 A pilot project to boost economic development for women's groups and farmers within the Phu Horn project area. Hess(Thailand)Co., Ltd.

-2550. การใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงิน ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อยู่ระหว่างดำเนินการ)

-2550. โครงการศึกษาความเหมาะสมสำหรับการจัดตั้งวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต อำเภอมืองจังหวัดหนองบัวลำภู.

-2549. โครงการความร่วมมือทางวิชาการด้านการพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อการค้า ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์สู่ระบบเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ปี 2549. กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

-2549. โครงการศึกษาวิเคราะห์การตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

-2549. Feasibility study to boost economic development for women's groups within the Phu Horn project area. Hess (Thailand) Co., Ltd.

-2549. โครงการพึ่งตนเองของชุมชน : กรณีเบ็ญกุดชุม. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

-2548. การคำนวณต้นทุนการให้บริการและรูปแบบของหน่วยบริการพิเศษเพื่อสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร. กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

-2548. โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษ ในพื้นที่บ้านบึงไคร่บูน จังหวัดขอนแก่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

-2547. คุณสมบัติ ความรู้ และความชำนาญของผู้ทำบัญชีที่ธุรกิจในเขตจังหวัดขอนแก่นพึงประสงค์. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

## 2.ผู้ร่วมวิจัย สัดส่วนวิจัย 15%

(ภาษาไทย)

นางสาวสุกานดา ฟองย้อย

(ภาษาอังกฤษ)

Miss Suganda Fong-yoy

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ กลุ่มวิชา การจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

## ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา (ตรี โท เอก และ ประกาศนียบัตร)	อักษรย่อปริญญา และชื่อเต็ม	สาขาวิชา	วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2543	ตรี	บธ.บ. บริหารธุรกิจบัณฑิต	การเงิน	-	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ไทย
2546	โท	บธ.ม. บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต	การจัดการ	-	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	ไทย

- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา
  - การท่องเที่ยวชุมชน
- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
  - งานวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ
    - เรื่อง "Price, Brand Reputation, and Country of Origin Effect on Thai Consumers' Quality Evaluations and Willingness to Buy" (ในฐานะผู้ร่วมวิจัย 50%)
    - เรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกำลังซื้อและพฤติกรรมการดื่ม" (ในฐานะผู้ร่วมวิจัย 50%)